

Karel, erf-prins van Spanje

Govert Bidloo

bron

Govert Bidloo, *Karel, erf-prins van Spanje*. Erven J. Lescaijle en D. Rank, Amsterdam 1729 (herdruk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/bidl001kare02_01/colofon.php

© 2011 dbnl

dbnl

Aan de Weleedel geboorene Juffer**mejuffer Aletta van Outshoorn.**

DE ondervinding van UEd^{ts}. liefde tot alle geachte konstoefeningen, waar onder die van de Dichtkunde, in de eerste ryë staat, maakt, nevens U Ed^{ts}. beleeftheid, my vrymoedig, om dit *Treurspel* van *Karel, Erf-prins van Spanje*, U Ed^t. gediensig aan te bieden: Want, of wel het Blyspel, daar boerteryën, quinkslaagen, en schimpscheuten een gedurig lach-

IV

gen verwekken, gewoonlyk meer het oor, en oog der menschen, aanlokt, als het vertoog van een Treurstof, waar in de schryver dan de middestip van zyn doel geloofd getroffen te hebben, wanneer hy den wederklank van 't zuchten hoort, daar hy klaagt, traanen ziet daar hy schreit; zoo meen ik echter dat de ontroering des gemoeds, die door de overdragt van 't meedelyën, op zulk een wyze, veroorzaakt werd, met geen minder inwendig vergenoegen verzelt is; derhalven durf ik deeze treurige geschiedenis U Ed^t. als meede vermaakelyk voordraagen. Indien ik 't geluk, en vermoogen heb, van U Ed^{ts}. gemoed, ('t welk uit doorluchtigen stamme gesprooten, geene als eedelaardige bewegingen heeft) met de schikking, of uitwerking van hertstochten te kun-

nen raaken, en behaagen, zal ik een hooge proef uitgestaan, en niet vergeefs geschreeven hebben; ook meerder reeden bespeuren van my altyd te durven noemen,

Weleedelgeboorene Juffer,

U Ed^{ts}.

Schuldplichtige dienaar

G. BIDLOO.

A^o. 1679.

Vertooners.

PHILIPS DE TWEEDE, *Koning van Spanje.*

ISABELLA DE VALOIS, *zyn derde gemaalin.*

KAREL, *voorzoon des Konings, Erf-prins van Spanje.*

RODRIGO GOMES DE SILVA, *Prins van Eboli, des Konings gunsteling.*

ANNA DE MENDOZA CERDA, *gemaalin van Rod. Gom. de Silva.*

ANTONIA, *Gravinne van Balanson, vertrouwde van de Koningin, Minnaares van*

JOANNES MANRIQUES, *Graaf van Lerma, afgevalle vrind van Prins Karel.*

GOMES DE FIGUEROA, *Hartoog van Feria, geslaagen vyand van Prins Karel.*

DIEGO DE SPINOSA, *Grootkettermeester.*

BERNARD DE FRESNEDA, *des Konings Biegtvader.*

OCTAVIUS PETTIEN, *Hoofman der Koninglyke Lyfschutbenden.*

ANDREAS VASQUES, *Kamerheer van Prins Karel.*

BALTHAZAR, *dienaar van Rodrige Gomes de Silva.*

Zwygende.

Eendienaar als een Arts gekleed.

Staatjuffers.

Hofwachten.

Het Treurspel vertoont zich in, en voor de kamer van Prins Karel, begrypende de tyd, waar in het gespeelt werd.

Karel, erf-prins van Spanje.

Eerste bedryf.

Eerste Tooneel.

RODRIGO, FIGUEROA, MANRIQUES, ANTONIA, ANNA DE MENDOZA.

RODRIGO.

NA 't scheiden van den Raad, wil ons de Koning spreken.

FIGUEROA.

Ik vreez', de geestlykheid zal 't werk noch laten steeken.

RODRIGO.

Zy zullen haar belang, zoo min, als wy ons woord,
Te kort doen; maar eer ons misschien hier iemand stoort,
Is 't noodig, dat wy nu eens middelen verzinnen,
Om haare Majesteit te kunnen brengen, binnen
De kamer van de Prins: ik heb het overdacht,
En daarom ook alhier myn echtgenoot gebracht,
Aan wien ik 't groot geheim heb, op uw raad, ontvouwen.
Gy moogt aan haar beleid, deeze aanslag, wel betrouwen.
Zy heeft onze oogwit, en bewerking wel gevat.
Dit 's 't middel, dat ik dan met haar beslooten had,
Dat zy de Koningin zal raaden, en beweegen,
De Prins, om haare hulpten uitersten verleegeen,
In zyn gevangenis haar troost en raad te biên:
Indien zy 't doet, en wy den Koning dit doen zien,
Zal flux de wantrouw van zyn bed, hem waarheid schynen,
't Vermoogen van de Prins voor onze list verdwynen.

MANRIQUES.

De raad is goed; maar gy myn Minnares vooral,
 Moet ons nu dienen in dit haastige geval.
 Gy hebt my gist'ren ook uw woord daar toe gegeven.
 Nu schroom niet, 'k heb 't geluk waar toe ik ben verheven
 Door uwe liefde, uit nood, 't gezelschap ook ontdekt.

ANTONIA.

Heer Graaf, ik sta verstelt, 'k zie dat deeze aanleg strekt
 Veel verder dan ik dacht.

MANRIQUES.

Myn lief, ik kon 't niet myen.

ANTONIA.

Ik heb voor ieder, die my dit oit op wouw stryen,
 Zelf voor de Koningin, myn liefde op 't dierst verzaakt,
 En is 't nu reeden, dat gy die hier ruchtbaar maakt?

MANRIQUES.

Myn vrinden weeten 't maar, die zullen 't immers zwygen.

RODRIGO

Gravin, uw hulp zal ons, met zeekerheid, doen krygen
 Dat niet te hoopen scheen, want wyl de Koningin,
 Geen achterdocht meer voed op uw verburge min
 Kunt gy uw minnaar al haar hertsgeheim doen weeten.

ANTONIA.

Heer Graaf, zoo licht uw woord, en 't zwygen te vergeeten?

MANRIQUES.

Wees niet misnoegt, myn lief, 'k zal u op alles haast
 Voldoen, ay staak uw toorne, en wees dus niet verbaast.

ANTONIA.

Kon ik u, zonder dat gy onze liefde ontdekte,
 Geen dienst doen?

MANRIQUES.

Zoo dit ons tot geen beschutsel strekte,
 't Was noit geschied: ik bid, stel uw gemoed te vreên,
 En help met uwe raad ons overleg bekleên.

ANTONIA.

Wel nu?

RODRIGO.

Als dan myn vrouw de zaak haar voor zal houwen,
Zoo wilt de Koningin, die u niet kan mistrouwen,
Ook raden na ons wit.

ANNA.

Maar zoo zy iets vermerkt,
En weigert meê te gaan?

RODRIGO.

Zeg, dat de vader werkt,
Maar veins, als was het u verboden haar te zeggen,
Om eenmaal met zyn zoon, de zaaken by te leggen.
Raat haar, want dit heeft schyn, dat zy hem doe de voet
Des Konings kussen, tot verzachting van 't gemoed.

FIGUEROA.

Het mogt hem lukken, neen, ik acht dat ongerade.

RODRIGO.

Vrees niet, hy staat te diep in 's Konings ongenade.

MANRIQUES.

't Is 't grootste voordeel, ja de draaispil onzer list,
Dat zelfs de Koningin op geen verschalken gist
Van u, die van haar gunst, door langbereide treeken
En oogendiensten, meê de zegen hebt gestreeken.

ANNA.

Wanneer myn Heer my dan in Karels kamer vind,
Moet hy my vragen, wat ik my al onderwind,
En straf bejegenen.

Daar werd geklopt.

RODRIGO.

Daar zal myn dienaar weezen.
Hy stond te wacht, om voor geen toeloop hier te vreezen.
Vertrekt gy, draag toch zorg, dat alles werd bestelt.
Ik laat op u veel staan, 't is meest in uw geweld.

Anna de Mend. en Antonia binnen.

Tweede tooneel.

BALTHAZAR, RODRIGO, FIGUEROA, MANRIQUES.

BALTHAZAR.

DE Vorst is uit de Raad der Bisschoppen gescheijen.
Spinosa komt hem, met Fresneda, herwaards leijen.

RODRIGO.

't Is wel, maak op de deur: al lag 'er 't vonnis al,
Wy moeten voortgaan, wyl de Vorst licht aarz'len zal.

MANRIQUES.

Ik dorst Antonia de zaak niet heel ontleeden.
't Was vreemt, dat zy zo dra haar ook liet overreeden.
Ik drong haar hier slechts heen.

RODRIGO.

Gewaarschout met de slag,
Heeft zy alreeds gedaan, dat zy niet keeren mag.
Men hoor de Koning, of zyn biegtvaar toch omzichtig,
Eer dat zig iemand uit; de zaak, altyd gewichtig,
Is nu op 't alderzwaarste, ik kan....

FIGUEROA.

Daar zyn ze, zacht.

Derde toneel.

KONING, SPINOSA, FRESNEDA, RODRIGO, FIGUEROA, MANRIQUES.

KONING.

EN schoon zyn schult my blykt, en ik uw raad wel acht,
't Is evenwel myn zoon: dat denken treft myn zinnen,

Spinosa, 't heeft wat in, die hartstocht te overwinnen!

RODRIGO.

Uw Majesteit schynt met de Prins, uw zoon, begaan.

KONING.

Met reeden, 'k zal u ook, gy Heeren, doen verstaan,
Wat middel my de Raad, tot uitkomst, heeft gegeven.

FIGUEROA.

De Koning moet ook eens gerust en veilig leeven.

KONING.

Spinosa, doe verhaal van 't geen verhandelt is.

SPINOSA.

Nadat de Raad nu lang, wat tot bezwaarenis,
En tot verdediging, van 's Konings zoon kon strekken,
Met reeden had gewikt, als, hoe hy wil vertrekken
Na Neêrland, daar een brand van muiteryen blaakt;
Hoe hy, te schaamteloos, zyn vaders huwlyk wraakt;
Bedektelyk verlief op de aangetrouwde moeder;
Hoe hy, na 's Konings lyf, en somtyts noch verwoeder,
Zelf na zyn eigen staat: zoo vinden zy geraân:
Op dat de Vorst, de Kerk, het Ryk, de Prins, ontgaan
Het uiterste verderf, dat hem 't Gerecht doe sterven.

KONING.

Wat raad! gy Heeren, zal hy dus het leeven derven!

RODRIGO.

My deert het ongeval des jongen Prins, maar als
Ik my te binnen breng, hoe hy um den hals
En Ryksstaf dingt, dan durf ik tot zyn dood wel stemmen.
Zyn wrev'ligheid is toch te lyen, noch te temmen.

KONING.

Wat zal gantsch Spanje! wat de nagebuur al stof
Tot last'ren vinden, en bezwalken myne lof!
Men hield hem veiliger een wyl noch straf gevangen.

SPINOSA.

Blyft nu de Koning weêr in twyfelingen hangen?
Is Karel hem dan meer, als bed en Rykskroon, waard?

MANRIQUES.

Wat spaart de Koning, die zyn eer noch zetel spaart!

KONING.

Zyn schuld, omtrent myn bed, is noit, by daad, gebleeken.

SPINOSA.

Van dat de Koningin zyn boezem heeft ontsteeken,
 Van dat hy haar eerst zag, merkte ieder dat zyn zin,
 Gelyk tot Alcalá, vervoert was door haar min.
 Uw Majesteit vergeef my 't openhartig spreken;
 Geen schoonheid, wie 't ook was, kon hem op nieuws ontsteeken.
 Toch hoe het gantsche hof van zyn verlieftheid spreekt,
 Vereischt uwe achtbaarheid, die dit na 't herte steekt,
 Te zwygen; maar is ook uit uw geheug geschooten,
 Hoe hy zyn kamer hield, by dag en nacht, gesloten?
 Wat vond gy in zyn bed, wat blyken eischt men meer?
 Als bussen, zinkroers, en verraderlyk geweer?
 Wat gold zyn vuile biegt voor kersmis, als uw leven?
 Wat rechtsgeleerde heeft u andere raad gegeven,
 Als, door zyn dood, het Ryk te vryen van geweld?

FRESNEDA.

De Bisschop van Navarre, een vreedzaam herder, stelt
 Noch hooger inzicht voor: hy eischt, van's hemels wegen,
 Dat elk de Kerk bewaake: en wyl de Prins zich tegen
 De ketters vrind'lyk toont, met Duitsche kundschap houd,
 En dus de droeve val der Roomsche Godsdienst brouwt,
 Dat hem de vader als een offerand zal slachten;
 Terwyl wy, uit zyn dood, de groei der Kerk verwachten.

KONING.

Wat zal ik doen?

SPINOSA.

Het Ryk behouden door zyn dood.
 Volvoeren, 't geen den Raad aanstonds voor u besloot.

KONING.

Ach! ben ik aan het Ryk dan zulk een offer schuldig,
 En moet hy sterven, 'k stel my in zyn dood geduldig;

Hy sterf, het Ryk, de Kerk, en ook zyn ziel te nut.
 Gy heeren, die met raad my heden onderstut,
 Voor u betuig ik, dat geen heim'lyk ongenoegen,
 Noch wraak, my hiet toe port.

MANRIQUES.

Ik durf myn oordeel voegen
 By 't uwe, ô Vorst! op dat uw zinnelooze zoon,
 Niet rockloos uw vermoorde, en klimme op uwen troon.
 Men verge uw Majesteit, dat hy zich eens verbeelde
 Hoe die wraakzuchtige dit Ryk, vol eer, en weelde,
 Herom zou wroeten, en gelyk een blixemslag
 Vernielen, die hem oit, of hy met weêrzin zag.
 Niet een, van die hier zyn, zou zyne wrok ontvluchten,
 Maar onder zyn geweld, of sterven, of verzuchten.
 Laat zulk een overleg u diep ter harte gaan.
 Ik bid dan, om de rust van hof, en onderdaan,
 Bevry haar van de storm, die anders op zal komen.

KONING.

't Is evenwel myn zoon, dat werd my niet ontnomen.
 'k Vrees Arragon, dat hem voor haren Prins erkent:
 Want schoon hy heeft misdaan, aldus te sterven schent
 Zyn hooge waardigheid, door Erfrecht reeds gewonnen.

FIGUEROA.

Men zou zyn dood een poos verborgen houden kunnen.

MANRIQUES.

Daar stak veel laster in: men ga met rechters voort.

KONING.

Wat zal gantsch Nederland, als 't eens zyn vonnis hoort,
 My, voor bloedgierig, en onmensch'lyk, uit doen kryten!

SPINOSA.

De nyd zal op uw roem vergeefs haar tanden slyten.
 Wat kan de laster van een Koning, die zyn zoon,
 Tot welstand van zyn ziel, en Ryk, en Kerk, doet doên,
 Toch anders zeggen? als, dat alle latere eeuwen
 Verplicht zyn, zyne lof volmondig uit te schreuwen:
 Ook zal de vyand, ziende u groot van moed, en aart,

Gelyk een bloode wolf, met ingetrokke staart,
 Zich voor uw dappre hand, en grimmigheid verschuilen.
 Uw veldheer Alba, die nu weêr uwe eerezuilen,
 En wapenpracht herstelt, aan hof, en stedepoort,
 Zal juichen, als hy 't heil, van zulk een raadiloot, hoort.
 Wat was ook al zyn doen, hoe zou 't die held zich belgen!
 Indien hy na de winst der steden, en 't verdelgen
 Van 't muitende eedgespan, by uwe aflyvigheid,
 Zyn trouw, zou zien met hem, in 's vyands hand geleid!
 De Neêrlandsche adel hem in 't achtbare aanzicht vaaren.
 Oranjes degen zou zyn gryze deugd niet spaaren;
 Maar met het overschot van Egmond, en van Hoorn,
 Uw Ryken offren aan haar opgeblaaze toorn
 Nu kan een hand vol bloeds al 't bloedvergieten keeren.

KONING.

Kan niemand de aanval van die zwaarigheden weeren
 Als met zyn dood?

FRESNEDA.

O neen!

SPINOSA.

Daar is geen and're weg.

RODRIGO.

Ik zie niet veiligers, hoe meer ik 't overleg.

KONING.

Na 't tobb'len van 't gemoed, en 't al te lange wikken
 Van zaaken, moet men zich, in 't eind, tot keuren schikken.
 Gaat heen, gy beide, na myn zoons gevangenis,
 Stelt hem eens zachtlyk voor, wat hem genakende is:
 Verneemt ook hoe hy zich op gist ren heeft gedraagen.

RODRIGO.

Wy gaan op 's Konings last.

Rodrigo en Manriques binnen.

Vierde tooneel.

KONING, SPINOSA, FRESNEDA, FIGUEROA.

KONING.

IN 't friste zyn 'er daagen,
Ter inzicht van het Ryk, en myne rust, te doên
Myn eenige erfgenaam, myn Karel, mynen zoon!
Wat is 't een bitter lot! zal ik wel lyden kunnen;
Dat ook, in 't zyne, werd myn eige vleesch verslonnen?
Is dan een Koning ook, zoo dier, aan 't Ryk verplicht,
Dat voor die welstand, bloed, geboorte, en liefde zwicht?

SPINOSA.

Werd nu uw boezem van laf hartigheid bestreeden?
Vergeet gy al de smaad, in uw gezach, geleeden?

KONING.

Zach eens zyn moeder op, wat diepe angstvalligheid
Zou in hare oogen staan! daar ieder voor hem pleit,
Gelyk ook zelf myn hart.

SPINOSA.

Wat maakt u weêr verleegeen?
Daar is reeds eind gemaakt van 't lastige overweegen.

KONING.

Maar zoo niet, of ik kan my nader noch beraân.

SPINOSA.

Zyn last herroepen, heeft noit deftig Vorst gedaan.

KONING.

Een zoon doen sterven, daar ik mooglyk noit zal winnen
Een tweede, ach! ach! het gaat my aan de ziel, en zinnen.

SPINOSA.

Uw vrouw is zwanger, maar.....

KONING.

Spinosa, hoe? die vrucht

Acht ik de myne.

SPINOSA.

Nu, schep in uw leet genucht.

KONING.

Zou ik wel zonder schrik, en 's Princen geest te vreezen,
Oit dag, of oogenblik, in al myn leven weezen?
Zal ik het akelige, en treurige opslag zien,
Van een ontlyfde zoon, wiens dood ik kan verbiên?

FIGUEROA.

Wat hoeft de Koning hem na deezen aan te schouwen?

KONING.

Zou ik hem ooit weêr zien? neen, 'k wil hem noch behouwen:
Ga heen, heer Hartoog, zeg Rodrigo, dat hy keer,
En wacht tot nader last.

FIGUEROA.

Indien....

KONING.

Ga haal hem weêr.
Ik wil niet, dat 'er iets, tot noch, werde ondernomen.

Figueroa binnen.

FRESNEDA.

Mevrouw de Koningin schynt herwaards aan te komen.
Geheft uw Majesteit haar ook te woord te staan?

KONING.

O neen! ik wil in stilte op alles my beraân.
Vertickt met my van hier, ik wil haar zien noch hooren.

Vyfde tooneel.

KONINGIN, ANNA DE MENDOZA, ANTONIA.

ANNA.

IN hoven hebben vloer, en wanden oog, en ooren,
Verspieders staan alom tot iedersdienst, ach: ach!
Het smert my, dat ik u 't geheim niet melden mag.
Het welzyn van de Prins is heden in uw handen.

KONINGIN.

De Prins, om mynen 't wil, toch zonder schuld, in banden.
Beklaag ik myn ziel; maar durf geensins bestaan,
Hem zelf te spreken, neen.

ANNA.

Vorstin! ay laat u raân.
Ach! wist gy dat ik weet, hoe snel zoud gy u spoeden!

KONINGIN.

Ik durf my met geen hoop van zyn verzoening voeden.
De vader leent geen oor, als iemand daar van spreekt.

ANNA.

Doorluchte Koningin, uw ydel vreezen breekt
Myn lippen open: 'k zal myn hart u bloot gaan leggen;
U zeggen, dat my is verboden u te zeggen;
Maar bid haar Majesteit, dat zy my noit en melt.
De Koning die hem zeer in Karels zaken quelt,
Liet flus zich aan myn man, en die aan my ontglyen;
Indien de Prins zich wilde aan 's vaders voeten vlyen,
En gunst verzoeken, dat hy hem die geven zou;
Voor al, indien hy 't deed, door raad van u, Mevrouw.
Kan nu uw goedheid wel de Prins die dienst ontzeggen?
Gy zult een grondslag, in des Konings boezem leggen,
Van liefde; want die twist van vader, en van zoon
Ter neêr leit, vind om hoog, en by de menschen loon.

KONINGIN.

Het Hof zal al myn doen, tenergsten, overbrieven.

ANTONIA.

En 't waar zoo? gy voldoet het Koninglyk believen.

ANNA.

Vorstin, gy weet, ik zal niet zoeken, wie of recht,
Of onrecht heeft: ach! was de twist maar neêrgelegd!
Dat 's Konings zoon, en myn gemaal, niet vreedzaam leven
Ik heb, vertrouw my, nolt daar oorzaak toegegeven.
De laster heeft my lang tot in de ziel geraakt:
Nu bid ik dat gy toch een eind van twisten maakt.
Ach! laat de dienst, die u myn hart heeft opgedragen;

Met een haar vrindschap u, myn Koningin, behaagen.

ANTONIA.

Vorstin, indien de Prins hier meê te redden is,
Zoo wilt, ik raa het u, met alle eerbiedenis,
Niet weig'ren, zyn geluk eens uit het stof te heffen:
Gy kunt uw oogwit, en Mevrouw haar inzicht treffen.

KONINGIN.

Princes, u is bewust, in welk een staat ik leef.
De naam van overspel, hoe ik daar tegenstreef,
Heeft Philips met grimmigheid, en wantrouw, aangesteeken:
Dan dreigt hy zich aan my, dan aan zyn zoon, te wreeken.
Toch hem, de Alwetende, die beider onschuld kent,
Dien bid ik, dat my eens verlosse uit deze clend.
't Is waar, ik zach de Prins somtyds met welbehaagen:
Maar heb hem noit myn liefde, in echtbreuk, opgedraagen,
Noch hy de zyne aan my: te met zeit hy, hoe nam
Myn vader ook de schat, die my als eigen quam!
Hoe kon hy myne min, aan uwe trouw, belooven,
En zelf my van uw trouw, om zyne min, berooven?
Dit duid de Koning, als lag de eerstontvonkte min,
Om dat ik hem niet haat, tot noch in beider zin.
Ik wil wel, om myn Heer, gesprek, en byzyn laten;
Maar kan de onnoosle Prins, in myn gemoed, niet haaten.
't Gedenkt my ook noch wel, dat my de Koning vroeg,
Toen ik, verbaast, het oog eerst op zyn weezen sloeg,
Of zyn vergryste hair, myn blonde jeugd, ontstelde?
'k Heb altyd wel geducht, dat dit my ramp voorspelde;
Maar nimmer zulk een slag, van 's Konings hand, gevreest.
Van de uur, dat ik, ô spyt! weêr zwanger ben geweest,
Heeft hy zyn liefde, en gunst, beginnen te besnoeyen,
Daar ik my voor liet staan, dat die nu aan zou groeyen:
Maar ach! de wantrouw....

ANNA.

Nu Vorstin, de zaak eischt spoed.

KONINGIN.

Zal ik dan gaan?

ANNA.

Gy zult indiengy 't ook niet doet,
De Prins, ik spreek recht uit, en gy zyt zelf, verloren.
Kan al myn raaden, noch dit inzicht, u bekooren,
Zoo doe het om de vrucht, die gy, als moeder, draagt:
Op dat gy u, daar na, die traagheid niet beklaagt.

KONINGIN.

Zal ik dan gaan?

ANNA.

Gy moet, laat ik dit op u winnen.

KONINGIN.

Ik voel een angst, een stryd in myne ontroerde zinnen.
Maar gy, Mevrouw?

ANNA.

Ik zal ook der waards met u gaan.

ANTONIA.

Een heilryke uitslag moet uw weldaad niet ontstaan.

KONINGIN.

Ach! mocht ik eind'lyk een geruste dag beleeven.

ANNA.

Mevrouw, daar hoor ik volk; wilt u van hier begeeven.

Koningin, Antonia, en Anna de Mendoza binnen.

Zesde tooneel

FIGUEROA, RODRIGO, MANRIQUES.

FIGUEROA.

HOe! hier de Koning niet?

RODRIGO.

Wat heeft uw boodschap in?

FIGUEROA.

De Koning heeft al weêr verand'ring in de zin.

RODRIGO.

Heb ik 't u niet voorzeit?

FIGUEROA.

Hy wil de Ryksprins spaaren.

Sloeg voort aan 't suffen, toen wy pas gescheiden waren
 Kreeg een ontroering in het wankelbaar gemoed;
 Des hy aanstonds, door my, u wederkeeren doet.
 't Zal raadzaam zyn niet styf op Karels dood te dringen.

MANRIQUES.

Heer Hartoog, zou hy dus den strik, reeds vast, ontspringen?

FIGUEROA.

De Koning was bedroeft.

RODRIGO.

Bedroeft alleen in schyn.
 'k Geloof hy veifft, om niet ten hoof verdacht te zyn.
 Ik weet hy arbeid om van hem verlost te weezen.

FIGUEROA.

Indien 't de Prins ontkomt, wat is zyn haat te vreezen!

MANRIQUES.

Daar moet men in voorzien, al was 't met eigen hand.
 Ja, 't ga hier meê hoe 't wil, Prins Karel moet van kant.

RODRIGO.

Wat kan ons tegenstaan? de Koning kan niet wyken.
 Wy dingen dus voor hem, en al zyn Koningryken.
 Spmosaas dommekracht heeft 't aan zicht van de Kerk
 Voor zyn geweld gezet: en schoon dit ieder merk,
 Wie durft zyn ongenade, en wrevel op zich halen,
 Die onverbiddelyk, geen schade laat betalen
 Als met de laatste drop van tranen, bloed, en zweet?
 Geloof my, Feria, het is Fresneda leet,
 Dat Karel 't licht geniet.

FIGUEROA.

Maar of deze eens bezweeken?

RODRIGO.

Waar is haar flauwheid, daar 't gezach geld, oit gebleeken?
 Een stuk eens opgevat, ontglyt haar hand niet licht.
 Der geestelyken wil, en moedige inborst, zwicht
 Voor bidden noch geweld; die durft het al verachten.
 Geen Vorstelyk ontzach kan haare moet verkrachten:
 Eer ook de Prins haar haat ontworstelt, zal dit hof,

En 't gantsche Ryk gesloopt, vergaan in vlam, en stof:
Daar is geen twist met haar om zulk een zoon van noden.

FIGUEROA.

Dient niet uw gemalin nu weêr te rugge ontboden?

RODRIGO.

Wat suft gy, Hartoog, en waarom verhaal ik dit?
Is 't niet genoeg gezeit? de Koning doelt na 't wit
Daar wy na schieten: neen, zy moet het vuur weêr roeren,
En zelf de Koning, zoo hy aarzelt, aan gaan voeren.

FIGUEROA.

Weet ook de geestlykheid van de onderneming iet?

RODRIGO.

Zy werken van haar zy, men hoeft, noch moet haar niet
Onze aanslag, 't is genoeg dat zy die zien, betrouwen.
't Is veiligst, dat wy ons, zy haar, onkundig houwen.
Wy moeten stooken, en de vaders diep in 't spel.
Wat sprak de Inquisiteur Spinosa stout! hoewel
Deed hy zyn aart gestand, en 't geestelyk betamen.
Te kort, hy had geen weet van bloosen noch beschamen.
Ik zweeg toen hy....

FIGUEROA.

Maar hoe volvoer ik nu myn last?

RODRIGO.

Daar 's iemand die reeds op des Princen kamer past,
Die, als de Koningin daar binnen is, een teeken
Zal geven op de plaats, daar wy ons gaan versteeken.
Wanneer wy dan een wyl daar binnen zyn geweest,
Kom dan, als had gy ons niet achterhaalt, bedeed
Uw last voldoen: daar na zult gy de Vorst gaan zeggen,
Hoe slecht de zaken in des Princen kamer leggen.
Schep moed, heer Feria, wat zal ons zyne dood
Met staat en eer verzien, wat gunsten zyn te groot,
Wat ongeoorlost, voor des Konings beste vrinden?

FIGUEROA.

Maar, waarom laat Don Jan zich onder ons niet vinden?
Dat was een lid van eer: 't Is waar, ik twyfel niet

Dat hy onze arbeid, met een welbehaagen, ziet.
Maar of deeze aanslag miste?

RODRIGO.

Ik vrees voor geen mislukken,
Zie kans, en heb wel moed, het stuk 'er door te rukken.
Daar komt Spinosa, dit blyft vast gestelt: vertrek
Heer Hartoog, eer u 't oog des Biechtvaârs ook ontdek'.

Figuroa binnen.

Met wat een grootsheid, komt de ketterschrik ons nad ren:

Zevende tooneel.

FRESNEDA, SPINOSA, RODRIGO, MANRIQUES.

FRESNEDA.

DE hemel zegen u, heer Prins.

RODRIGO.

Eerwaarde Vad'ren,
Wat brengt gy ons?

FRESNEDA.

Veel nieuws, maar weinig goeds: zoo dra
Gy scheiden, sloeg de Vorst weêr over tot gena
De Hartoog heeft ook last, u weêr te rug te haalen.

MANRIQUES.

Begint de Koning nu te schrikken, en te draalen?

RODRIGO.

Wel nu, wat raad? hoe liep 't, eer gy vertrokt, toch af?

SPINOSA.

Hy greep weêr moed, toen ik hem moed, en krachten gaf.
Had hy den Hartoog ook alreeds niet heen gezonden,
'k Geloof hy deed het niet: ik krabde eens in zyn wonden,
En meest in die van 'r bed toen greep de wraak weêr voet.

FRESNEDA.

De Koningin is straks ons, met uw vrouw, ontmoet.
Waar mochten die toch gaan?

RODRIGO.

Dat 's zwaarelyk te raaden.
Laat ons, heer Graaf, de last, waar meê wy zyn belaaen,
Volvoeren, of wel eerst den Hartoog vinden gaan.

FRESNEDA.

Zou haar de Koning wel iets hebben toegestaan?

RODRIGO.

Dat komt niet licht in my. * Nu is het tyd te werken.
Vaart wel.

** Stiltegens Manriques.*

SPINOSA.

Gy ook.

Rodrigo en Manriques binnen.

Achtste tooneel.

SPINOSA, FRESNEDA.

SPINOSA.

WAT meent de Prins, dat wy niet merken
Dat hy een aanslag heeft? zyn schielyk scheiden zou
t'Ontdekken, schoon men 't zelf al niet gelooven wou:
Maar toch wat kan het ons, wel overdacht, verscheelen,
Terwyl zy onze rol in andre kleeding speelen?
Wat raakt het ons, hoe ook de hoffelyke macht?
Werd onder onze voet, met zekerheid gebracht.
Gaat gy de Vorst, ik zal de Prins in 't oog gaan houwen;
Op dat zy heim'lyk ons geen hinderlaagen brouwen.

FRESNEDA.

Maar als gy hem, en ik de Koning vind, wat dan?

SPINOSA.

Verplichten tot de wraak, zoo veel men mag, en kan.

Binnen.

Tweede bedrijf.

Eerste tooneel.

KAREL, VASQUES,

KAREL.

'k Vervloek haar, die my 's nachts op 't stille bed besprongen.
 Wat heeft men my al leet, al smaad op 't hart gedrongen!
 Een Prins, gebooren tot de Spaansche staf, en kroon,
 Moet lyden, dat voor hem (ondragelyke hoon!)
 Die bloedige Alba treet in krygsgezach, en staaten!
 Hy ziet een bastardoom, op 's broeders gunst verwaaten.
 Een Prins, met hofgezach, gewonnen door zyn wyf,
 Hem treden op de nek, en dingen na het lyf!
 Is dit te dulden voor een Prins van 't machtig Spanje?
 Aan Vrankryk eerst, en nu verbonden aan Germanje:
 Hoewel myn huwlykxhoop het gantsche hof verstrekt
 Tot staatsspel, dat de een pryst, en de ander stout begekt.
 Men hitst myn vader op met vuile logenvonden;
 Nu, dat ik heb zyn bed, dan, zyn gezach geschonden,
 Dat ik de vyand dien, dat ik de ketters min,
 Dat ik myn zinnen mis, en wat elk meer in 't zin
 Mach vallen, en de haat van vader op kan stooken,
 Die, vol van argewaan, geen stip laet ongewrooken,
 Myn doen, en ommegang met avrexsche oogen ziet;
 Volvoert, wat hem de drift, tot myn bederf, gebiet.
 't En blyft hier noch niet by, dat elk my heeft verlaaten;
 Wat leeft maakt werk van my, op 't dodelykst, te haaten
 'k Heb niet de minste zaak aan vrinden toevertrouwt,
 Of 't heeft my quaad gedaan, en naderhand berouwt.
 De hoofsche-vleijer, die nu myn geluk ziet zinken,
 Keert my de nek, en vliegt op 't alderminste winken,
 Van vaders hand, daar zich niet eenen mensch, niet een,
 Het hert laat raaken, door myn ernstige gebeên,

Om, voor myne onschuld, by myn vader eens te spreken.
 De Geestlykheid wil zich ook in 't gevaar niet steeken,
 Van 's Konings haat, met my te dragen als haar vrind!
 'k Voel wat een ramp het is, dat men geen menschen vind
 Van trouw, en deugd. Verlaat u stout op afkomst, staaten,
 Gezach, en naam, en zie van alles u verlaaten,
 Als maar de weerhaan, die alle oogenblikken draait,
 't Opkomende onweêr van uwe ongelukken kraait.
 Zoo heeft een vloekgespan myn aanzien weggedreven,
 Zes maanden my hier doen in deze kamer leven.
 Terwyl ik dus my zelf van spyt verteer, en quyn
 Van ongenoegen, ly ik noch de grootste pyn
 In 't leet der Koningin, dat voorbeeld der Princessen.
 Die eerelyke ziel, waar van de trouw haar lessen
 Mach halen, staat om my, des Konings wraak ten doel,
 Als waar ik, daar ook elk myne onschuld kent, haer boel.
 Dat eed'le wezen zich met minneschand bevleken!
 Die schoonheid my haar schoot, en vaders schande ontdekken!
 Wat reedlyk mensch kan dit van hare zuiverheid
 Geloven? toch dit werd door 't gantsche hof verspreit,
 Om dat....

VASQUES.

Men roert de ring, heer Prins, wie mach daar weezen?

KAREL.

Maak op de deur.

VASQUES.

Ik vreez....

KAREL.

Men moet zoo licht niet vreezen,
 Daar kome wat 'er kan.

Anna buitens kamers.

Uit last des Koningins,
 Maak open.

Tweede tooneel.

KONINGIN, ANTONIA, KAREL, VASQUES.

KAREL.

Wat is dit?

KONINGIN.

Wat doet de braave Prins,
Daar ieder voor de zon, op 't heetste leit gedoooken,
Verbolgen, en ontstelt, in zyne kamer spookten?
Wat maakt uw groote ziel verleegeen, en vertzaagt?

KAREL.

Wat noodlot dryft u, dat gy dus uw leeven waagt,
Elendige Prinses' met my te komen vinden?
De liefde, die myn ziel aan de uwe mocht verbinden,
Erkent uw groote deugd, noch met het zelve hert,
Schoon die, door vaders echt. van een gescheiden wert.
Wat lyd myn oog geweld, als ik des Konings handen,
U leidende aan de hand zie breeken de echte banden
Van uwe en myne trouw, door zyne, en uwe trouw.
Gy zyt, (wat smert die naam myn jeugdig hert!) zyn vrouw,
Een naam die my versteekt, en eeuwig komt omzeggen
Een wensch, die eeuwig my zal in 't geheugen leggen:
En schoon gy ook, om my in haat en opspraak raakt.
Duld myne liefde, die zo onuitbluschlyk blaakt,
Als kuisch is, laatze alleen die zegen met haar draagen,
Dat u de vonken van dat vuur niet gantsch mishagen.

KONINGIN.

Uw vaders echt kan my alleen behaaglyk zyn.
Ik eerde uw gulle dienst, maar met geen minste schyn
Van ontucht, neen, dat is ook ontrouw in gedachten.
Wie zou dan, van die liefde, oit haat, of straf verwachten?
Gy kent myn eer, en trouw; nochtans de afgunstigheid
Heeft, van onze ommegang, veel quaad gerucht gespreit;
Zelfs 's Konings wrok (hoe hart zyn onverdiende plaagen!)

My ongelukkige doen voelen, en verdraagen.

KAREL.

Myn keurlykheid, die nooit bekoorlykheden ziet,
 Zoo groot, als u natuur op 't vrendlyk aanschyn giet,
 Voeit zich in uwe deugd, en schoonheid, wel gevangen,
 Maar de eed'le boezem, van geen geile lusten prangen.
 'k Voel liefde, en eerbaarheid, in myn verliefde bloed;
 Maar voed meer deugd, als drift, in 't Princelyk gemoed.
 't Is waar, indien men mocht zyn lust den teugel geeven,
 En in de wellust kon van uwe liefde leeven,
 De jagt van 't jeugdig bloed, zou haaken na die lust.
 Nu zondigt hy die u in die verbeelding kust.
 'k Vervloek die uwe ziel deeze ondaad op durft stryen,
 U, die daar ook de schyn niet van zoud kunnen lyen;
 Dies valt uw leed my zwaar. Maar welk een dwaaling heeft
 U aangeport, dat gy u hier by my begeeft?

KONINGIN.

Geen dwaaling, maar de hoop van eens de twist te slechten,
 Die dit onrustig hof inwendig komt bevechten.
 Ik weet, indien gy u vernedert, en 't gemoed
 Des Konings bidden wilt om gunst, voor u, zyn bloed,
 Gy zult uw vaders liefde, en volle gunst verwerven.
 Ja vreez', zoo gy 't niet doet, dat hy u zal doen sterven.

KAREL.

Ik bid haar Majesteit dat zy daar niet van rept.
 Een die vernoeging in de dood, hoe wreed ook, scheidt,
 Als de eenige uitkomst van zyne onverdiende elenden,
 Vreest niet, als minder quaad zyn meerder leet wil enden.
 'k Sterf liever op 't gebod, van die my 't leven gaf,
 Als dat ik word gezegt, te leven tot zyn straf.
 'k Heb noit de plicht van kind; van vader, hy vergeeten;
 Ik ly in 't lichaam; hy zal lyen in 't geweeten.
 Ook is zvn inborst niet genegen tot gena,
 Ten minsten niet tot my. Mevrouw, ik bid u, ga,
 Gy kunt myn ongeval, en dood, toch geensins keeren,
 En zult u rampen maar verhaasten, en vermeeren.

KONINGIN.

Ik weet uw vader haakt na uwe, en zyne rust;
Hy zal genadig zyn, zoo gy zyn gramschap kust.

KAREL.

Genadig zyn? hy han my geen gena betoonen.
Ik heb hem niet misdaan, dat hy my dus durft hoonen....

KONINGIN.

Ay! doet het om uw rust, ten minsten op myn beê.

KAREL.

Ik zou ondankbaar zyn, zoo ik u niet voldeê,
Vorstin, die zoo veel doet, ter inzicht van myn leven.
'k Wil alles doen, zoo 'k u maar mach genoeg geven.
Vermag ik iets, weest gy daar meesteres van.

KONINGIN.

Uw heusheid, die ik noit na waarde danken kan,
Verplicht my, toch voor al, uw leven te bewaren.

KAREL.

Uw deugd gebied my, u, meer dan myn zelf, te sparen.

KONINGIN.

Dat 's noodelooze zorg, myn dood zou mogelyk,
U brengen in de gunst uws vaders, en het Ryk
In voorige eenigheid; maar 'k moet het lot beklagen,
Dat myne liefde, aan de uwe, als bruid, werd opgedragen
Ik gaf u toen met een myn hert vol jeugd en min.
Ach! kon ik nu 't geheug van u uit hert en zin
Verdryven, en met haat uw dienst, en deugd vervolgen,
Ik zach myn Heer op my zoo quaad niet, noch verbolgen
Want of ik u geen gunst, als die in deugd bestaat,
Als gulle vrindlykheid, in woorden, en gelaat
Gedragen heb, dat mag, dat mag my geensints baaten,
'k Moet u, indien ik wil dat my de Vorst mint, haaten.

KAREL.

Wel haat my dan, Princes, 'k vergeef 't u uit myn hert.

KONINGIN.

Kan ik wel haaten, dien ik staag gedwongen werd
In eerbaarheid te....

KAREL.

Neen, verkracht uw wil, en zinnen,
 Versmaa my, om 't genot van 's Konings gunst te winnen.
 Indien zyn wreedheid van myn straf, of sterven rept,
 Toon dat gy hoog vermaak, in myn verdrieten schept.
 Myn leven kan aan u, zelf ook aan my, niets geven
 Als leet: des arbeyt mede om 't einde van myn leven,
 Zoo zal ik dankbaar voor die dienst, en zegen zyn,
 U, en myn zelven, zien verlost van druk, en pyn.
 Mevrouw, van deze uur af, stel u om my te haten.
 Ay! maak begin: nu ga, wilt my alleenig laten.
 En schoon myn ziel ontroert, als ik aan u gedenk,
 Zoo koop nochtans uw rust, voor 't hert dat ik u schenk.

KONINGIN.

Bedroeft gy my noch meer? ik heb genoeg te lyen
 Met tegen 's Konings wrok, en alle smaad te stryden,
 Ik wil myn ongeval niet keeren, met uw dood:
 Maar bid u, dat gy slechts myn bede niet verstoot.

KAREL.

Bevallige Princes, droog af uw tranende oogen.
 Eisch wat gy wilt, gebied, gy hebt op my vermoogen.

KONINGIN.

Ay! val uw vader dan, als gy hem ziet, te voet.

KAREL.

Ik zal, terwyl u dunkt, dat my dit redden moet.

ANTONIA.

Vrouw Anna, die ons in de galery zou wachten,
 Komt herwaards heel verbaast.

KAREL.

Vorstin, al myn gedachten...

Derde tooneel.

ANNA DE MENDOZA, KONINGIN, KAREL, ANTONIA, VASQUES.

ANNA.

Mevrouw, ik zie de Graaf gints koomen met myn man

KAREL.

Hoe komt gy hier?

KONINGIN.

Het zal wel best zyn, dat ik dan
Myn afscheid neem, gy weet...

KAREL.

Hoe komt dat mensch hier binnen?

KONINGIN.

Zy zoekt een middel om de vrede te beginnen,
Zy ried my, u, haar man...

KAREL.

Mevrouw, wat gaat u aan!
Hebt gy haar raad gehoord, zoo zyn wy wis verraân.

Vierde tooneel.

RODRIGO, MANRIQUES, KONINGIN, KAREL, ANNA DE MENDOZA, ANTONIA, VASQUES.

RODRIGO.

DOorluchte Prins, terwyl de Vorst ons heeft gezonden,
Om eens te weeten in wat staat wy u bevonden,
Verveel tuniet, dat wy om de eer van een gesprek,
U lastig zyn: 'k wist niet dat zich hier in 't vertrek
Uw Majesteit bevond, 'k had anders het betaamen
Dus niet te kort gedaan.

KAREL.

'k Vreez wel te kunnen raamen
Het inzicht van 't bezoek.

RODRIGO.

Wat zegt de Prins?

KAREL.

Dat ik
Van ongenoegen sterf, en, zonder schult, verstik
In duld looze ongena van myn misleiden vader.

RODRIGO

Misschien is nu de tyd van uw verzoening nader
Als oit.

KONINGIN

Ach! heeren, wilt de oneenigheid, en haat,
Die, als gewortelt in des Konings boezem staat,
Door uwe wysheid, toch ter needer helpen leggen:
Zoo ik iets by u heb, als Koningin, te zeggen,
Zoo eisch, en wil ik dit: zoo iets, als een vrindin,
Zoo bid ik dat gy toch de vaderlyke min
Doet denken aan zyn plicht: ik ben ook hier gekoomen,
Verachtende al de smaad, die ik van 't hot moet schroomen.
Om zelf de Prins, wel hoog, te raden tot zyn plicht.
Dat hy ook, zonder schult, gena ver zoekt, en zwicht;
Om 't vaderlyke hert, door ootmoed, week te maaken.

RODRIGO

Dat zal de Vorst, met vreugd, tot in de ziel toe, raaken:

Vyfde tooneel.

FIGUEROA, KONINGIN, KAREL, RODRIGO, MANRIQUES, ANNA DE MENDOSA, ANTONIA, VASQUES.

FIGUEROA.

HEer Prins, en Graaf, ik heb na u, door 't hof, gezien.
De Koning heeft met haast u beide doen ontbiên.

RODRIGO.

Wy volgen.

FIGUEROA.

'k Ga voor heen.

Figuroa binnen.

Zesde tooneel.

KONINGIN, KAREL, RODRIGO, MANRIQUES, ANNA DE MENDOZA, ANTONIA, VASQUES.

KAREL.

TEn hoof is deugd verbannen,
 Ten waar ook dat, men zochtze in zo voorname mannen
 Als u, daar 's Konings doen, en overleg op rust.
 Uw doen is my, en 't myne u, al te wel bewust.
 Gy vat myn zeggen wel, schynvrinden zyn geen vrinden.
 Wie grootheid zoekt, leid toe, om midd'len uit te vinden,
 Waar door zyn aanhang naam, en aanzien krygen mach;
 Meest is hem in de weeg, die meest is in gezach.
 De stof die elk hier vind, om iemand fel te haten,
 Is geensins in de man, maar zyn te groote staten.
 Toch wie hoort 's Konings arm, en 's Ryks ontzach te zyn
 Als hy, wien 't Ryk behoort na alle recht, en schyn?
 De trouwste dienaars zyn verleibaar, huerelingen,
 En slaven van 't geluk, daar eigendom kan dwingen
 Tot strenge dienst, en trouw: 't beschermen van een troon,
 Past niemand beeter, als een wettelyke zoon;
 Daar by den eenigen: noch zou men 't elk vergeven,
 Die daar na dingen quam, door daden, braaf bedreven
 Thans wint men staatsbestier door laffe vleyery,
 En trekt met leugenen de Vorsten op zyn zy.
 Berokkent, tusschen zoon, vader, felle twisten,
 Bedraait onnoozele in het warnet zyner listen.
 Om taal te spreken, die gy beeter moogt verstaan,
 Rodrigo, dus is 't hier ten hoof, lang toegegaan:

Maar wat gy tot myn schande, en nadeel hebt gelogen,
 Gy blyft misdeelt, en zyt van Alba zelf bedrogen.
 Die medevryer van de Koninklyke gunst,
 Was wel zoo boos als gy, maar had by boosheid kunst:
 Ik onderwylen mis myne achting, en een ander
 Voert hier het hooge woordt, te veld de Spaansche stander.

RODRIGO.

De Koning heeft gewis zyn inzicht toen gehad.

KAREL.

't Is zoo, gy hebt de zaak, na 's Konings zin, gevat.
 Men vreest misschien, dat ik, tot Nederland genegen,
 De hoop van haar behoud zal swaarder laten wegen,
 Als 't houden van de kroon, die 'k eindlyk erven moet.
 Dan, 't is die vrees niet, die my al dit lyden doet:
 Die kinderlyke praat werd zotlyk voorgegeven.

RODRIGO.

Uw Moey, de Landvoogdes, heeft duidelyk geschreven,
 Dat gy in Vlaanderen, en Braband, kundschap hout,
 En zelf aan Montigny 't geheim van 't Ryk vertrouwt.

KAREL.

Maar schreefz' 'er ook wel by, dat myn bekommelingen,
 Na 't voordeel van het volk, na rust en vrede dingen?
 Want Alba is alleen op eige wraak gestelt:
 Maar neen, het heet verraad dat elk tot zachtheid helt.

RODRIGO.

De Prins erinner zich, of 's Konings ongenoegen
 Geen andere oorzaak heeft?

KONINGIN.

Myn heeren, 't zal wel voegen
 Dat ik vertrek.

MANRIQUES.

Vorstin, gelieft het u? wy gaan.

KAREL.

Wat woud gy Roderik, my aanstonds doen verstaan,
 By de andere oorzaak? spreek.

RODRIGO.

'k Wou vraagen, of uw zinnen
Zich niet verlustigen in ongeoorloft minnen?

KAREL.

Verachte ziel, die een onteerde huisvrouw kust,
Die 's Konings minnebrand zoo dikmaals heeft geblust!
Wat oorlof maakt u stout, myne achtbaarheid te breeken?
Wat boosheid blaast u in, uw hoorens op te steeken,
Zelf tegen de eerbaarheid van zulk een Koningin?

KONINGIN.

Ach, Karel! toom u tong, en hou uw yver in:
Maar toch, myn heer: wat grond heeft 's Konings misvertrouwen?

RODRIGO

Mevrouw, daar komt hy zelf, hy zal 't u best ontvouwen.

KONINGIN.

O hemel! leg nu toch al 't misverstand ter neêr.

Zevende tooneel.

*KONING, FRESNEDA, PETTIEN, KONINGIN, KAREL, RODRIGO, MANRIQUES, ANNA DE MENDOZA,
ANTONIA, VASQUES.*

KONING.

IS 't waarheid! zie ik dit?

KAREL.

Heer Vader, 'k neem deeze eer
Dat ik uw handen kus.

KONING.

Ontrouwe! bedverrader!
Wat kust ge, in schyn van pligt, de handen van uw Vader?
En gy, wie raad u hier myn zoon te woord te staan?
Is nu uw geile drift, lichtvaardige voldaan?
Is 't noch al achterdocht, vuile ergwaan, valsch vermoeden?
Is dit nu haat, en wrok, op schyn en inzicht, voeden?

KONINGIN.

Zoo gy geduld hebt.....

KONING.

Neen, ik heb nu geen geduld.
Verwacht het voordeel niet, dat gy my leiden zult,
Na uw bekorelyke, en tooverende woorden.
'k Wist niet dat gy, in 't oog van 't hof, myne eer dorst moorden.
'k Heb u voor licht, en loos, maar niet voor stout, gekent.

KONINGIN.

Myn onschuld....

KONING.

'k Ben die taal van u te wel gewent.

KONINGIN.

Hoe ik verraaden ben...

KONING.

Hoe lang ik wierd verraaden,
Leert my dit voorbeeld, dat in schande my doet baaden.
Maar, 'k zal noch waaken, voor myn kroon, en ov'rige eer.

KAREL.

Ik bid, Heer Vader....

KONING.

Weg, noem my geen Vader meer.

KAREL.

De Koning hoor my dan, als een der onderdaanen.

KONING.

Wiens boosheid tot geen plicht of deugd is aan te maanen.
'k Verfoei my, dat ik toe moet stemmen in 't gemoed,
Dat gy u roemen kunt gebooren uit myn bloed.
Eerloze Prins! schandaal voor myn nakomelingen!
Verraader, die den staf my uit de hand wil wringen,
Eer 't erfrecht, door myn dood, of afstand, u bekroont!
't Is billyk, dat men 't Ryk, van uw geweld, verschoont.
Laat haar de hofwacht hier in zyn vertrek geleijen.
Pettien, blyft gy haar by.

KONINGIN.

Heer Koning! eer wy scheijen....

FRESNEDA.

De Koning zette zyn oplopendheid wat neêr.

KONING.

Neen, haar beangste tong meld my de schuld te zeer.

KONINGIN.

De vrouw van Eboli ried my...

RODRIGO.

Gy moet niet dulden
Dat zy de vuile smet, weêr op het nieuw, vergulden
Met schyn van reden.

KONING.

Neen. Myn hofwacht! breng haar weg

KONINGIN.

Zy heeft my straks gezeit....

KONING.

Ik wil geen meer gezeg.

KAREL.

Genade, Vader! leen my eenmaal toch uwe ooren.

KONINGIN.

Wilt gy myn leven, en myn onschuld t'effe ns smooren?

KONING

't Is lang genoeg. Pettien, ga heen, volvoer myn last.
Mevrouwen, blyft gy hier

KAREL.

Hoe is uw deugd verrast,
Princes!

Koningin, en Karel binnen.

Achtste tooneel.

KONING, RODRIGO, MANRIQUES, FRESNEDA, ANNA DE MENDOZA, ANTONIA.

RODRIGO

ZAL nu de Vorst verzekert kunnen weezen
Van hare misdaad? en die straffen, zonder vreezen
Voor oproer in het Ryk? voor opspraak, en berouw?

De Prins te vinden in zyn kamer, met uw Vrouw!

KONING.

Hoe vond gy haar?

RODRIGO.

In vreugd, vol minnelyke woorden.

De Prins wierd hevig quaad, om dat wy hem verstoorden,
Schold het geheele hof, en vloekte u, zoo verwoed,
Dat ik bleef twyfelen, of hy wel uit uw bloed
Kon voortgekomen zyn. Maar wat heeft u bewoogen,
Alhier te komen?

ANNA.

Ach! de wang der schreijende oogen.

Ik heb de Koningin, op haar gebod, verzelt.

RODRIGO.

Gy weet wel dat....

KONING.

Mevrouw, 'k wil dat gy my vertelt,

Hoe zich de Prins, omtrent myn huisvrouw, heeft gedragen.
Maar zeg de waarheid, en voldoe myn welbehagen.

ANNA.

'k Bleef in de galery by 's Princen kamerling,
Die by my quam, wanneer Mevrouw daar binnen ging.

KONING.

Waar toe geschiede dit?

ANNA.

Om haar bekennt te maken,

Als iemand wou de zaal, al was 't de Vorst, genaken.
Antonia heeft al haar samenspraak gehoord.

KONING.

Wat spraken zy?

ANTONIA.

Myn Heer....

KONING.

'k Wil dat gy 't zegt, spreek voort.

ANTONIA.

Ik zal, terwyl ik moet. 'k Zach niemant die in 't vryen

Zyn lief met aardigheid, en kracht, meer wist te vlyen.
De Koningin sprak veel van haar genegent heid,
Van trouw, en liefde, voorts....

KONING.

Gy hebt genoeg gezeit.
Ga by haar. U, Mevrouw, zal ik ook nader spreken.

Antonia, en Anna de Mendoza binnen.

Negende tooneel.

KONING, RODRIGO, MANRIQUES, FRESNEDA.

KONING.

ACH! myn ontzach en eer, zyn reffens heen gew eeken!
Verwondering en wraak bestryen myn gemoed.
Kan't weezen, dat een Vrouw zoo stout haar drift voldoet?
Een Vrouw, die haar van trouw dorst duizendmaal beroemen!
My, haar geliefde Heer, en zielsverkoorne, noemen!
Ik heet haar eenigste, en alwaartste, en wat de min
Al naamen noch verziert, als hare drift zich in
De heete boezem zet. My, die zich zou verpande
Voor haar getrouwigheid, brengtze onderwy! in schande!
Noch is 't een dubb le smert, in deeze gru weldaad,
Dat haar lichtvaardigheid tot bloedschande overslaat:
Ook deert my de arme vrucht: ten deed dat mededoogen,
Zy zou myn ziel niet meer ontroeren, door haare oogen;
Haare oogen, my weleer veel waarder als het licht;
Want aan haar oogen hing myn hert, en myn gezicht.

FRESNEDA

Wat is 't een bitt're beet, bedrog voor trouw te vinden!
In haat te zien, die eerst elkander kuisch beminden!

KONING.

Ik wil, dat sinert en straf deeze echtbreuk my voldoet,
Nadien, en eer, en plicht, dit vord'ren van 't gemoet:
Maar Karel, die my dus na de eer en Kroon durft steeken!
Hoe zal ik, na verdienste, u straffen, en my wreeken?
't Zal aan u toonen, hoe geheiligt bed en troon

Te houden zyn voor elk, meer voor een eige zoon.

MANRIQUES.

Zyn booze hand heeft eerst na 't Ryksgezach gedongen;
Nu zyne ontaarde liefde, uw bed alle eer ontwongen.
De wulpsche Koningin (ach! was zy noit beloofd
Aan zyne min!) is nu van deugd en trouw beroost.

KONING.

Ik twyfel hoe ik haare onkuisheid best zal wreken.
Maar 't zal aan middelen, noch krachten my ontbreken,
O Prins! om in uw straf myn liefde, en 't Ryk, het recht
Te geeven dat elk hoort. Ga heen, Fresneda, legt
Haar beide 't quaad eens voor, en wat haar staat te wachten:
Voer met gebeden, en Godtvruchtige gedachten,
Haar ziel om hoog, op dat, eer zy van hier vertrekt,
Het schuldbekennen door een medelyen wekt.
Maar om het zwanger zyn, zultge Isabel verschoonen;
Ten minste u niet zoo straf, als tegen Karel, toonen.
Let op haar reede.

FRESNEDA.

Ik zal

Tiende tooneel.

KONING, RODRIGO, MANRIQUES.

KONING *tegens Rodrigo.*

GY zult, met Feria
En Diego, Isabel gaan bieden myn gena,
Zo zy haare echtbreuk met Prins Karel bloot wil leggen:
By weigering, haar 't lyf, en alle gunst, ontzeggen.

RODRIGO.

Gelieft u Majesteit by deeze dienst iets meer?

KONING.

Niet anders als uw trouw voor myn gezach en eer.

Rodrigo binnen.

Elfde toneel.

KONING, MANRIQUES.

KONING.

Heer Graaf, ik heb u iets van Alba voor te houwen,
En zal u zelf 't gezicht van 's veldheers hand betrouwen.
Deeze onrust maakt dat ik my zelven naauwlyks ben.
En wyl ik uw verstand en deugd in alles ken,
Wensch ik daar op uw raad en overleg te erlangen.

MANRIQUES.

De Koning zal myn dienst, en ik deeze eer ontfangen.

Binnen.

Derde bedrijf.

Eerste tooneel.

SPINOSA, FIGUEROA, RODRIGO.

SPINOSA.

ZYn Majesteit betoont een deugdelyken aart.

FIGUEROA.

Maar is 't de Koningin, schoon zy 't bekent, wel waard?

RODRIGO.

Een vrouw bekent niet licht een misdaad: 't eenige open,
Daar ik de weekheid van haar boezem uit durf hoopen,
Is haar bezwangertheid; want schoon zy sterven dorst,
Noch heeft zy voor haar vrucht meer liefde in hare borst.
Maar 'k zie, ter goeder uur, Fresneda herwaarts treden.

Tweede tooneel.

FRESNEDA, RODRIGO, FIGUEROA, SPINOSA.

FRESNEDA.

'k BEn bly dat ik vind, myn Heeren.

RODRIGO.

Om wat reeden?

FRESNEDA.

Des Princen kamerheer is, door de Koningin,
(Die uitgelaaten, als een woedende leeuwin,
Haar rust noch aantocht geeft, maar 't uiterste wil waagen,
Niet roepende, als dat zy zich eerlyk heest gedraagen,
Omtrent des Konings zoon) gezonden met een blad,
Dat maar een woord drie vier, door een gekrabt, bevat,
Aan zyne Maajesteit: zoo veel ik van ter zyen
Kon zien, behelsden 't, dat hy, goedig, toch zou lyen,
Dat zy een snood verraad mocht brengen aan den dag.

FIGUEROA.

Wat raad?

SPINOSA.

Ik acht, dat elk met goed geweeten mach,
Is 't moog'lyk, dit geval een ander aanzicht geeven.
De Prins dan heeft, aan ons, voor eerst verbeurt het leeven,
Schoon hem de Vader na deeze echtbreuk spaaren wou.
Wat Isabel belangt, die wroet maar om haar trouw
Te toonen aan haar Heer: dat zal haar niet gelukken,
Indien men haar, gelyk men zal, weet uit te rukken
't Bekennen van haar schuld; ja zoo zy ons maar zeid,
Dat zy de Prins beminde, om zyn goedaardigheid,
Dat 's al genoeg, om 't werk de rechte keer te geeven.

FRESNEDA.

De Prins moet sterven, of de Kerk kan niet herleeven.

RODRIGO.

Maar heer Spinosa, zoo de Koning haar zelf spreek?

SPINOSA

Daar moet men voor zyn: toch eer zy iets meer besteekt,
Laat ons haar spreken, en voor eerst met zachtheid vlyen.

RODRIGO,

Fresneda, wilt haar eens alleenig herwaards leijen.
Zeg ook, uit 's Konings naam, dat ik haar spreken moet.

FRESNEDA.

Wat zal?....

RODRIGO.

Gy zult het zien.

Fresneda binnen.

Derde tooneel.

RODRIGO, FIGUEROA, SPINOSA.

RODRIGO.

'k Wensch dat gy 't woord eens doet,
Spinosa; want natuur heeft u een tong gegeven,
Die steeken kan ter dood, en dooden doen herleven.
Toch maak het kort, om by zyn Majesteit te zyn,
Graaf Lerma zal van hem nu reeds, na alle schyn,
Vertrokken, en de Vorst aldus alleenig weezen.
Hy is niet zonder ons, of wy niet zonder vreezen.

Vierde tooneel.

KONINGIN, ANTONIA, FRESNEDA, RODRIGO, FIGUEROA, SPINOSA.

RODRIGO.

MEen treê haar te gemoet.

SPINOSA.

Vorstin, gelyk 't ons past,
Uw dienaars, brengen wy, uit Koninglyke last,
Zyn groetenis. De Vorst, in veel bekommelingen,
Die, in deeze euv'le tyd, zyn hand tot noodweer dringen,

Is heevig, om 't geval, uw Majesteit bewust,
Gescheijen: toch zyn hart, dat noch uw schoonheid kust,
Ontziet en eert, kan u zyn gunst niet heel ontzeggen:
Alleen, gy moet de grond van uw verzoening leggen.

KONINGIN.

Myn heeren, zoo de Vorst iets van myn macht begeert,
Een valsche tong heeft my verraaden, en onteert,
Verzoek ik, door hem zelf, zyn wil te moogen weeten.
'k Heb, om myn slecht beleid, myne oogen uitgekreeten:
'k Ben van de vrouw misleit, 'k zal waaken voor de man.

SPINOSA.

Een taal, Mevrouw, die ik niet wel begrypen kan.

KONINGIN.

De Prins van Eboli kan 't nader u verklaaren.

RODRIGO.

't Is waar, ik zach myn vrouw voor 's Princen kamer waaren;
Ik hoor ook, dat zy U ten dienst gekoomen is,
In 't leeven, dat gy leid tot ieders ergernis,
Maar zal, by tyd en wyl, haar onderneeming straffen.

SPINOSA.

Dit haatclyk gesprek kan nu geen nut beschaffen.
Wat ook gebeurt mach zyn, Vorstin, daar is nu kans
Om uwe liefde weêr te zien in volle glans,
Om 't Koninglyke hart het uwe weêr te maaken.

KONINGIN.

Ik voel myn hart wel na des Konings liefde blaaken,
Maar bid, dat ik hem eerst mach toonen, dat myn hert
Onschuldig, door bedrog, van hem verstooten werd.
'k Wil zelf, als schuldig, geen vergiffenis ontfangen.

SPINOSA.

En met die boodschap, zal de Vorst na ons verlangen.
Die wil hy, dat gy eischt.

KONINGIN.

Zou ik bekennen, dat
Myn liefde de eerbaare echt lichtvaardig heeft beklat!

FRESNEDA.

Op die bekentenis kunt gy genâ verwerven.

KONINGIN.

Gaat heen, en zegt myn Heer, dat ik gerust zal sterven:
Gemartelt door de beul, van zyn wantrouwigheid,
Wat gunst gy noemde, heb, op zulk een voet, ontzeit.
Zegt aan myn kinderen, als na verloop van daagen,
Die Weezen na het eind' van haar Vrouwmoeder vragen,
Dat ik gesturven ben, gerust in myn gemoed,
Myn eer bewaarende, ten kosten van myn bloed.

FRESNEDA.

Mevrouw, bedenk u wel, 'k heb reeden om te vreezen,
Dat zulk een boodschap u op 't hoogst zou ichaadlyk weezen.

KONINGIN.

Men kan niet ergers, dan dit parslen uit myn mond.
't Sturf liever, welk een dood my ook te wachten stond;
Ja 'k wensch te sterven, om niet in de vreez te leeven,
Dat myne flaauwheit zich iets te oneer zal ontgeeven.
Men doode, en red my uit dit onverwacht verdriet.

FRESNEDA.

Gedenkt dan uw gemoed aan 't lieve vruchtje niet?

KONINGIN.

Ja, meer als al te veel; maar dat beginnend leeven,
Zal my de onrype dood genoeg doen, en vergeeven.
Die wreedheid, zoo men dit al wreedheid noemen moet,
Geschiet, uit nooddwang, van myn eerlyk hertebloed.

SPINOSA.

Gy zult, indien gy dit maar flaauw komt toe stemmen,
Uw lieve kroost....

KONINGIN.

Houd op hier meê myn ziel te klemmen:
Myn bange ziel, alleen gekluistert aan myn vrucht,
Moet zich onlasten van de moederlyke zucht.
Ach! kleine schepsel! 'k ben om u in baarens nooden.
Ik moet myn eer, of u, onnoozel wicht, zien dooden:
Want gy zult ook met my, die sterven wil, en moet,

Verstikken, eer gy lucht zult scheppen, in uw bloed;
 Bloed, dat zoo veel het myne, als 't uwe is, kon men 't deelen,
 U, zou geen minste leet ontmoeten, noch verveelen.
 Ach! ach! wat gaat my aan, onnooz'le vrucht, myn kind!

SPINOSA.

De Koning toont, dat hy 't, zoo wel als gy, bemint.
 Uw schuldbekentenis kan u, en 't kind bewaaren.

KONINGIN.

Men rep niet meer van schuld.

SPINOSA.

Vorstin, wilt wat bedaaren.
 Wik alles met verdrag: zet uw gemoed wat neêr.
 Men ziet, na buijen, vaak het aangenaamste weêr.
 Beken toch schuld: uw Heer zal zich hier meê genoegen.

KONINGIN.

Ik kan noch myn verstand tot het geloof niet voegen,
 Dat hy begeeren zou dat ik my schuldig ken.

SPINOSA.

Niet, als om dat gy 't zyt.

KONINGIN.

Terwyl ik 't geensints ben.

SPINOSA.

Al was 't zoo, gy moet om des Konings grim te ontkoomen,
 Voor deeze tyd het doen, daar na....

KONINGIN.

Gy doet my schroomen;
 Maar 't vrouwelyke hert, gewaapent met zyn recht,
 Zyn onschuld, zyn geduld, zal, daar het de angst bevecht,
 De blye zeegen van gerustheid met zich draagen;
 En leeven, vrucht, en ziel, om hoog om wraak doen klaagen.

FRESNEDA.

Gy hebt geen macht uw vrucht te schenken voor uw eer:
 Natuur bied, wat zy kan, in nood, tot teegenweer.
 Gy doet een moord, zoo gy, wat glimp gy 't ook moogt geeven,
 De vrucht laat dooden, die gy houden kunt in 't leeven.

KONINGIN.

Indien uw boezem plaats voor recht en onschuld heeft,
 (Gy ziet hoe ieder lid, van overmoed, my beeft)
 Zoo toont het, en laat af myn naare ziel te plaagen;
 Foei! schaamt u mannen, dus een vrouw te gaan belaagen,
 Foei my weekmoedige, dat gy my weenen ziet!

FIGUEROA.

Het is uit 's Konings last, Vorstin, wat hier geschiet.
 Noch doet de schroom ons't leet en 't ongeval verzwigen,
 Daar uwe weigering zyn gramschap toe doet stygen.

KONINGIN.

Gebruikt de Koning vry, als hy u doet, voor mom.
 Al staat myn brein voor uw bedriegeryen stom;
 Gy zult myn tong tot dit bekennen geensints brengen
 'k Getroost my alles wat de hemel wil gehengen.

SPINOSA.

Ons ondanks, zullen wy dit bystere antwoord weêr,
 Op uwe wil, Vorstin, gaan brengen aan uw Heer.

KONINGIN.

Dat doet.

FIGUEROA.

Ik ben om u met hart en ziel verleegeu.

SPINOSA.

Rampzalige Princes!

FIGUEROA.

Wilt dit eens overweegen:
 De Koning zweert op uw bekentenis zyn gunst...

KONINGIN.

Wat smeed uw loosheid weêr met hoffelyke kunst?

SPINOSA.

Zoo zal de Prins dan....

KONINGIN.

Om de schyn der misdad lyen,
 Ik, met geen schyn van recht, oit voor my konnen stryden.
 Neen heeren, 'k wil dat gy, myn Heer, de boodschap doet,
 Dat ik onschuldig hem, gelyk zyn ega, groet,

En wacht, wat 's hemels hand door zyne my zal stieren,
Terwyl ik heilig de eer van 't Spaansche bed blyf vieren

Roarigo, Figueroa, en Spinosa binnen.

Vyfde tooneel.

KONINGIN, ANTONIA, FRESNEDA.

FRESNEDA.

Mevrouw, ik vrees....

KONINGIN.

Geen nood.

FRESNEDA.

Dat gy u noch beried!

Want schuldbekennen is tot iemands schande niet.

Hertnekkigheid is meer, als misdaad, te verfoeyen.

ANTONIA.

Fresneda, zulk een taal doet my van gramschap gloeyen.

Gelooft gy dan dat zich Mevrouw vervoeren liet?

De Ryksprins 's Vaders bed trouwloozelyk verried?

FRESNEDA.

Beken het, 't is uit nood: gy moogt het weêr ontkennen.

KONINGIN.

Zoo mach men zich, uit nood, tot leugenen gewennen?

Zou Vrankryk hooren, dat haar Dochter zich verliep?

Ik tyden dat men my in 't aanzicht zey: Zy tliep

By 's Konings Voorzoon! Neen, 'k zal tot geen straatmaar strekken:

Ik mach voor u't gemoed, voor 't hof myn hoofd, ontdekken.

FRESNEDA.

Verwisseling van tyd....

KONINGIN.

Wischt geen bekennen uit.

FRESNEDA.

De zaaken werden dan....

KONINGIN.

Noch erger wel geduit.

FRESNEDA.

Betrouw my maar uw schuld, om 't zwaare hert te ontheffen,
 Als biegt: wy zullen dan wel middelen beseffen,
 Om u, en al uw kroost, te redden uit gevaar.
 Verhoor my, om uw ziel.

ANTONIA.

Fresneda, hoe! is 't waar?
 Heeft uwe haat licht meê haare ondergang gezworeen?

KONINGIN.

Ach! zoo de Koning maar myn beede wil verhooren,
 Zal hy haast weeten, dat ik zonder misdaad ly.
 Laat ons hem zoeken.

FRESNEDA, *by zich zelf.*

't Is een groot geluk dat zy
 De Koning daar niet ziet. 'k Zal u myn bystand bieden.

Binnen.

Zesde tooneel.

KONING, MANRIQUES, VASQUES.

KONING.

HEer Graaf, ik wil de schyn van wreedheid zelf ontvlieden.
 Zy eischt gehoord te zyn. Lees deeze brief: hou daar.

MANRIQUES *leest de Brief.*

*Rodrigoos vrouw heeft my bedroogen,
 Veel van uw wil my voorgeloogen.
 Ik ben, schoon gy my doemen zult,
 Uw bed getrouw, en zonder schuld;
 Dies bid ik u, te moogen zeggen,
 U zelf, hoe al de zaaken leggen.*

Haar zelf te spreken is, myns oordeels, vol gevaar,
 En tegen 't hoog ontzach van 't Koninglyk vermoogen;

Ook is een man te licht met de eige vrouw bewoogen;
 Haar traanen en gebeên, zyn meesters van zyn hert,
 Eer zelf de billikheid, te recht, gewoogen werd.
 Zy dringt hem in de ziel, vermaak voorneên genooten,
 By haaren ommegang: wat borst is zoo geslooten,
 Die zich niet open geeft, voor 't Vrouwelyk geweld?
 Dat listig, alle kracht gestaag in arbeid stelt,
 Om, kan 't niet meerder tyd, dat veel is, uit te winnen.

KONING.

Gy zegt de waarheid, 'k voel dat myne ontroerde zinnen,
 Gedachtig aan het zoet, van haare vriend'lykheid,
 Vast voor haar spreken, met een dwingende onbescheid.
 Myn liefde, in haare taal, en schoonheid opgetoogen,
 Ziet zich met vreugde blind, op 't aanzien van haare oogen.
 Noch voel ik groot vermaak in myn benauwde ziel,
 Wanneer ik denk, hoe zy my in deeze armen viel.
 Al die gedachten doen my twyflen, of de reeden
 Niet eischen, dat zy zelf de zaak my komt ontleeden.

MANRIQUES.

De Koning zie wel toe, zoo dit haar lukken mag,
 Brengt zy het Ryk, en u, een onverzetb're slag.
 Hoort gy haar klagt, gy zult haar beede ook wel verhooren.

KONING.

Zy roept van onschuld.

MANRIQUES.

Hoel is nu 't geheug' verlooren,
 Dat zy zo straks noch na des Princen kamer ging?

KONING.

Zy klaagt, dat haar de list van Rodriks huisvrouw ving.

MANRIQUES.

Om dat zy weinig zorg heeft voor de deur gedraagen,
 Ons uitgekeert, eer wy haar in de kamer zaagen.

KONING.

Wat woelen huwlyksliefde, en eer, in myn verstand!
 Ik vind, hoe ik het wend, daar blyst 'er een te pand,
 Ik tref myn groote naam met ongeneesb're wonden,

Indien ik niet herstel myn bed, zoo stout geschonden.
 Myn naam voldoen, is myn geneege meid misdoen,
 Vermits ik wensch, dat ik my Vorstelyk verzoên,
 En, nevens 't nut van 't Ryk, myn eige vreugd mach kiezen.

MANRIQUES.

Zou huwlyksliefde u eer en Rykskroon doen verliezen?
 En toch, wat spreekt de Vorst van zyn geneegenheid,
 Kan hy, daar ontucht hem haar schand voor oogen leit,
 Zyn liefde, aan 't voorwerp van zyn schand, met lust besteeden?
 Zich zelf vergeeten in 't bedrog der minlykheeden,
 Gestreelt, toen kuische drift, in 't eerlyk ingewand,
 De vlammen opjoeg van een wettelyke brand?
 Zou Koning Philips vernoegt, een overspeelster kussen,
 Om dat zy, eertyds kuisch, zyn minnegloed kon blussen?
 Haar achten, die zyn eer en groote naam verspilt?
 Breng zulk een vlak niet in uw Vorstlyk wapenschild,
 Dat eeuwen lang gedaalt, door zoo veel wettige erven,
 Op dit oneerlyk bed, zou schrikken, en besterven.
 Neen, doem de zucht die u in recht, en deugd weêrhoud.
 Hebt gy om gaaven, u wel waardig, haar getrouwt,
 Gy moet haar, nu zy u onwaardig is, verstooten.
 Zy heeft maar al te lang, uw gunst, en bed genooten.

KONING.

Uw woorden winnen veld, ik zal van deeze uur aan
 Myn zinnen op 't besluit, van haare straf, doen gaan.

MANRIQUES.

De Koning zou, om hier de middeweg te wand'len,
 De zaak door andere wel kunnen af doen hand'len;
 Hy stiere een dienaar, die haar ondervraag, en hem
 Hier af'bericht breng, eer hy tot haar straf noch stem.
 Dan mach zy, zoo zy kan, haar zaaken eens verweeren,
 Dan kunt gy de oorspraak van de gantsche waereld keeren.

KONING.

Uw billyk voorstel werde aanstonds in 't werk gestelt.
 'k Zie dat uw hart geensints eenzydig overhelt.

MANRIQUES.

't Gelieve uw Majesteit, dan iemand uit te keuren
Wien de eer van deeze dienst, zal tot uw rust, gebeuren.

KONING.

Op dat ik in dit stuk het recht dan wel voldoe,
Zoo gaâ, en zeg....

MANRIQUES.

Zou ik de Koningin...

KONING.

Wel hoe
Heer Graas? gy hebt de weg tot myne rust verzonnen,
En zoud gy myuw hulp, by 't raadslot, weig'ren kunnen?

MANRIQUES.

O Neen! ten zy ik wist, hoe onbequaam ik ben
In diergelyk belang, Prins Karel die ik ken
Voor onvertsaaft van ziel, zou ik in't minst niet schroomen.
'k Vrees by de Koningin, die klaagen zal, tekoomen.
Men geest aan vrouwen licht, en licht te veel, wat toe.

KONING.

Wat ried gy my?

MANRIQUES.

Myn raad eischt dat ik u voldoe:
Wel aan, ik zal myn eer in deeze dienst betrachten.

KONING.

Waar op wy nader uw bericht, en raad verwachten.
Toch spreek Rodrigo, eer gy in de kamer treet,
Hy hoore deeze uw last, en gy ofze iets beleed
Van de echtbreuk, ook of zy myn Biegtvaar durf betrouwen,
Gy kunt in de aanspraak u dan, na die kundschap, houwen.

Manriques binnen.

Zevende tooneel.

KONING, VASQUES.

KONING.

Wie gaf u deze brief?

VASQUES.

Mevrouw de Koningin.

KONING.

Zaagt gy ze schryven?

VASQUES.

Neen, 'k was toen ter tyd niet in
De kamer.

KONING.

Was de Prins daar ook omtrent?

VASQUES.

Hy schreide,
Terwyl Fresneda hem al troostende geleide.

KONING.

Wat deed de Koningin, toen zy by Karel quam?

VASQUES.

Het was myn plicht, toen ik haar Majesteit vernam,
Te wyken.

KONING.

Kom, ik heb u noch iets voor te leggen,
Dan zult gy, datelyk, de Koningin gaan zeggen,
Dat Lerma, uit myn naam, haar spoedig vinden zal.

Binnen.

Achtste tooneel.

RODRIGO, FIGUEROA, SPINOSA, MANRIQUES.

RODRIGO.

ZY stond hertnekkig op haar zuivere onschuld pal,
En is, op al 't geweld van dreigen, dwingen, smeeken,
Niet anders, als een rots voor 't zeegegeweld, bezweeken
Wy hebben niets verricht, des moet gy onderstaan,
Of ook Fresneda iets daar na heeft opgedaan.

MANRIQUES.

Zo heeft zy moed?

FIGUEROA.

Zoo veel als iemand heeft van nooden.

MANRIQUES.

Op deeze brief dan, heeft de Koning my geboden
Te hooren, wat zy tot haar onschuld hebben mach;
Ook wou hy, dat men uit de Kamerheer eensach
Te haalen, of zy op zyn Biegtvaar durft betrouwen.

RODRIGO.

Dat gy Andreas dan vast beide in 't oog gingt houwen,
Terwyl ik aan de Graaf 't gebeurde voort verhaal.
Wacht, zoo gy hem niet vind, my straks weêr voor de zaal,

FIGUEROA.

Ik vreez, wy zullen hem nu niet te spreken koomen.

Figuroa, en Spinosa, binnen.

Negende tooneel.

RODRIGO, MANRIQUES.

RODRIGO.

IK schroom den Hartog, die niet anders doet als schroomen,
Was hy niet om belang, ik zie 't nu met verdriet,
In al ons doen gemengt, hy wierd het nu ook niet.
Voor ritz'len is hy bang, hy schrikt voor beuzelingen,
Des achte ik 't beeter dat wy stil te raade gingen.

MANRIQUES.

Maar zou de Koning, als hy haar verweering hoort,
Ook aarzelen?

RODRIGO.

Die dient voor alle ding gesmoort.
Ontsteek haar gramschap, met gantsch hevig uit te vaaren.

MANRIQUES.

Indien Fresneda haar uw huisvrouw hoort bezwaaren?

RODRIGO.

Dat sla maar in de wind, en wend het elders heên.

MANRIQUES.

Zou zich de Biegtvaâr niet wel laten overreên,

Om, op haar aanzoek, dit den Koning zelf te zeggen?

RODRIGO.

Dat 's verder van zyn wit, als aarde en heemel leggen.
Gy kunt, volvoer dan ook onze aanslag, en belang.
Of werd Graaf Lerma, nu 't ter zaak komt, ook al bang?

MANRIQUES.

O neen! 'k wil maar met ernst, de zwaarigheden wikken,
Op dat wy ons, door haar, niet listig zien verstrikken.
Der Geestelyken hulp blyve altyd u verdacht,
Zy loeren door onze arm, op voordeel van haar macht.
Gy kent als ik, haar voor geoefende verstanden.

RODRIGO.

Bespieden zy ons doen, wy letten op haar handen.

MANRIQUES.

't Geviel, de Prins ons alle, en 's Konings haat ontquam,
Zy zouden, wel vernoegt, zich warmen by de vlam
Die ons tot asch verteerde, en blyven ieders vrinden,
En wy, noch heul ten hoof, noch by haar biegtstoel vinden.
Zy weifelen met kunst, zoo lang de kans noch draait,
En vliegen over, als de zeegen overwaait.

RODRIGO.

Zy zyn te ver in 't werk, om 't nu te laten steeken,
Te wrevelig, om zich niet aan de Prins te wreken,
Hy heeft haar kroon geraakt, daar 's geen verzoenen aan.

MANRIQUES.

Zy moesten in de storm, voor aan de ryen staan.

RODRIGO.

Daar weet ik middel toe, men zal Spinosa zeggen,
Dat hy 't gehandelde de Koning voor moet leggen:
Zyn bitt're tong voert hem met vuur ter zaaken in,
En tegen 't leeven van de Prins, en Koningin.

MANRIQUES.

'k Vrees voor Antonia.

RODRIGO.

Voor haar, u zoo geneegen?

MANRIQUES.

De droefheid der Vorstin, zal haar veellicht beweegen,
Het stuk te staaken, dat nu in geboorte staat.

RODRIGO.

Haar liefde laat niet toe, dat zy u nu verlaat.

MANRIQUES.

Ik ga na 's Princen zaal, en zweer nu by myn leeven,
U nimmer, in wat nood het zyn zal, te begeeven.

RODRIGO.

En wyl ik uwe trouw, van myne, zeeker maak,
Zal ik zyn Majesteit vermaanen tot de wraak.
Maar daar 's uw minnaares.

MANRIQUES.

'k Wil liefst alleenig weezen.

Rodrigo binnex.

Tiende tooneel.

MANRIQUES, ANTONIA.

MANRIQUES.

Hoe dus ontstelt, myn lief, wat reede doet u vreezen?

ANTONIA.

Deeze aanslag die gy waagt, en my zoo teegenstaat.
Waar toe brengt my de min? waar toe brengt u de haat?
Ik struikel in myn plicht, en gy, uit zucht gedreeven
Tot staat, waagt by de liefde uw welvaart, en ons leeven.
Heer Graaf, ey! zie te rug, myn minnaar, laatmy toe
Dat ik u niet voldoe, en niemand dus misdoe!
Kan ik de onnoozelheid der Koningin beschouwen,
En my van schaamte en schrik, als ongevoelig houwen?
Wyk noch te rug, 't is tyd, staak dit gevaarlyk stuk.

MANRIQUES.

Myn minnaares, ik dacht dat gy, tot myn geluk,
De grond zoud leggen, maar die hoop heeft my be droogen.
Zal ik Antonia dan noit beminnen moogen,
Als in geringe stand: en mag ik, nu 'er staat
En eer te krygen is, niet volgen daar die gaat?

Of schept uw ziel vermaak, dat ik altyd moet denken,
Dat gy uw liefde, aan my onwaardig, weg woud schenken.

ANTONIA.

Ik acht nocheer, noch staat, als ik uw min geniet.
Heer Graaf, wy volgen niet dat onze plicht gebied.

MANRIQUES.

Wy volgen 't spoor van 't hof, dat leert na grootheid trachten.

ANTONIA.

Druk onze liefde, en niet die les, in uw gedachten.
De Prins van Eboli zal, door uw val, zyn staat
Vergrooten, en ontgaan de Koninglyke haat.

MANRIQUES.

't Zal anders gaan: ik zal, als 't hooft der Spaanschen adel,
Verheerlykt met gezach, hem lichten uit den zadel.
'k Mistrouw hem meer, als hy zich zelf betrouwen kan.
Myn hoop, myn toeverlaat, ik bid, versteek my van
Uw liefde, en bystand niet; ik zal myn wit beschieten.

ANTONIA.

Gy zult uw hoop, en ik myn minnaar, noit genieten.
De wraak zal, als gy minst op haar vermoogen gift,
Betaalen bloed, met bloed, en boeten list, met list.

MANRIQUES.

Ontlast uw hart van zorg, dat moedig opgetoogen,
My, zoo ik nu bezweek, hier na niet zien zou moogen.
Om onze min, volvoer het aangevange stuk.

ANTONIA.

Fen aanvang van elend, en eindelooze druk.
Ik zie 't wel, 'k ben misleit, en in de zaak gewikkelt,
D'onnoemelykedrift der liefde, die my prikkelt,
Dwingt my te volgen, daar uw voorgang my geleid.
Ik ben slaavin van u, en myn genegenheid.

MANRIRUES.

Hoe pynigt gy dit hart, 't geen 't uwe zoekt te streelen!
Wilt gy my met uw liefde, en niet met staat bedeelen?
Waar zyn uw zinnen, waar uw fierheid, waar uw min!

ANTONIA.

Al t'zaam in arbeid, voor de onnooz'le Koningin.

MANRIQUES.

En niet voor my? zal my uw min dan onderdrukken?

ANTONIA.

Die poogt, uws ondanks, u uit dit gevaar te rukken.
Verschoon de Koningin, zoo doet gy 't u, en my.
Verlos my van de vreeze, en 't lyen dat ik ly.

MANRIQUES.

Zult gy uw minnaar, om de Koningin, bederven?

ANTONIA.

Zal dan myn minnaar, dus myn Koningin doen sterven?

MANRIQUES.

Gy zorgt te ver, zo dra de Ryks prins is van kant,
Zal ik haar zuiveren van de opgedichte schand.

ANTONIA.

Haar gunst, en hart zyn op myn beede, en raaden vaardig,
Is dat vertrouwen geen ontzach, en trouwheid waardig?
Ik schrik, als ik gedenk dat tyd, en toeval, haar
Myn misdaad kan doen zien.

MANRIQUES.

Gy vreest ook voor gevaar,
Dat niet gebeuren kan.

ANTONIA.

Hoe is myn hart verleegeen!
Ja zelf, zoo 't wel gelukt, 'tgelukken staat my teegen.
Ach! wees voorzichtig!

MANRIQUES.

Ay! myn waarde, hou u kloek,
De tyd laat niet meer toe, dat ik u meêr verzoek.

Binnen.

Vierde bedryf.

Eerste tooneel.

KONINGIN, KAREL, ANTONIA, FRESNEDA.

KONINGIN.

BEdrieglyk hof, dat uw vervloekte schelmeryen,
De onnoozelheid voor deugd, weet listig op te strylen,
Ik ben van u misleit, myn staat, daar ik op stond,
Ontzakt, daar uw geweld haar ondergraaft, de grond.
Om welk een schuld, moet my uw strenge geesel drukken?
Wie zach zich, my ten dienst, uit staat of ampten rukken?
Hebik, met al myn dienst, dan al dit leet verdient?

KAREL.

Mevrouw, ay klaag niet meer! gy houd my voor uw vriend;
Ontkent dat gy uw schoot myn drift hebt opgedraagen,
Is dat geen schuld genoeg, om u ter dood te plaagen?
Hadu, of minder deugd, of meerder vreez, verkracht,
En gy iets tot myn schande, als andre, voortgebracht,
U zou geen eer ontstaan, nochongeneugt verveelen,
Nu doet u moed, en deugd, in myne rampen deelen.

KONINGIN.

't Is billyk, daar u elk maar om zyn voordeel haat,
Dat ik alleenig u, om 't myne, niet verlaat:
Uw voordeel, en het myne, is niet van een te scheyen,
Daar is, of schuld, of geen, het raakt altyd ons beyen:
Ik maan den heemel om getuigenis, en wraak,
Hoe hier 't verdedigen van een gerechte zaak,
Een man zyn vrouw ontzeit, ook kryg ik quaad vermoeden
Op u, Antonia.

ANTONIA.

Dat wil de heemel hoeden!

KONINGIN.

Graaf Lerma heeft met u, voor deezen, veel verkeert.

ANTONIA.

'k Heb op uw raad, altyd zyn diensten afgeweert.
Gelooft gy, dat ik dan zoo laag een ziel kan minnen,
Die 's Konings Zoon verraad, om 's Konings gunst te winnen?

KONINGIN.

Wat doet men niet uit liefde?

ANTONIA.

Een angst die u bevangt,
Maakt dat u 't hair vol zweet, en 't oog vol traanen hangt.

KONINGIN.

't Geluk dat met den dag, myn jonge leeven streelde,
Wil nu een droeve nacht, verhaasten in die weelde.

FRESNEDA.

Vorstin, toon uwe deugd, ay, hou toch goede moed,
Daar is de Kamerheer, zyn boodschap is licht goed.

Tweede tooneel.

KONINGIN, ANTONIA, FRESNEDA, VASQUES.

KONINGIN.

ANDreas, heeft myn Heer het schryven zelf geleezen?

VASQUES.

O ja Mevrouw, aanstonds zal hier Graaf Lerma weezen,
Om u, uit 's Konings naam, te spreken.

KAREL.

't Is gedaan.
Ik zie dat....

VASQUES.

Zacht heer Prins, daar komt de Graaf al aan.

Derde tooneel.

MANRIQUES, KONINGIN, KAREL, FRESNEDA, ANTONIA, VASQUES.

MANRIQUES.

DE Koning, om geen stof van wanhoop u te geeven,
Heeft, toen hy had gezien de brief aan Hem geschreeven,
My aanbevoelen, eens te hooren, hoe de vrouw
Van Eboli zich heeft vergeeten in haar trouw;
En wat zy u, Vorstin, te vooren heeft geloogen.

KONINGIN.

Zoo zal ik dan myn Heer nu zelf niet spreken moogen?

MANRIQUES.

Hy had gehoopt uw hart eerst eens zoo teêr te zien,
Dat hy 't om schuld bedroeft, vergiffenis mocht biên;
Maar schoon uw hertheid hem dat voordeel heeft onthouwen,
Begeert hy, dat gy noch zult op zyn gunst betrouwen;
En tot een proet hier van, verwacht hy uit myn mond
Te hooren, of gy u met recht verweeren kond.
Hy wil de waerelt, noch u, in vermoeden laten,
Dat zyn gehoonde liefde u heimelyk mocht haaten.

KONINGIN.

Is Koning Philips zoo fier, het is my hert'lyk lief,
Dat ik verzeekert ben van 't leezen van de brief:
Maar sta verwondert, dat die Vorst, zoo vol van reeden,
Niet lust, tot myn verzoek, zyne ooren te besteeden.
'k Wilhem, niet u, een spie, myne onschuld doen verstaan.

MANRIQUES.

Mevrouw, 'k ben mans genoeg voor's Konings boô te gaan.

KAREL.

Om my, by ontyde, op myn leeger te verrassen,
Op deongebonde wil, van een tyran, tepassen,
Is Lerma mans genoeg, hy schaamt zich 't wroeten niet,

Om 's Konings Vrouw en Zoon te brengen in verdriet;
 Maar om zich eerlyk, in een mindre zaak, te quyten,
 Dat zou hem 't wroegend hart in eeuwigheid verwyten.
 Indien des Konings wrok deeze armen niet en bond,
 Ik wist wel welk een dood u haast te wachten stond:
 Verwurpe ziel, gy zoud niet naaderhand gaan roemen,
 Dat gy de Koning noopte, om de Erf-prins te verdoemen.

FRESNEDA.

Men laat de Graaf zich eerst toch quyten in zyn last.

KAREL.

Die dien verraader, als een eigen eerampt, past.
 Ontzet uw hart zich niet, wanneer gy in dit weezen,
 Uw groote ondankbaarheid, geveinsde vrind, moet leezen?
 O vleyer! die alleen myn staaren hebt bemint,
 Uw trouw, lichtvaardiger als de onstand vaste wind,
 Is met myn zeegen, en uw vrindschap, heên gevloogen.
 Nu hoopt gy met al meê, na mynen val, te poogen,
 De Koninklyke gunst, door zulk een heldendaad,
 Te winnen, foei dat gy uw Prins, en vrind, verraad.

ANTONIA.

Heer Graaf, zoo ik myn trouw aan de uwe had verbonden,
 Wat had die eedle trouw in zulk een man gevonden!
 Wat zou ik by de Vorst, en 't hof, nu zyn gezien!
 O valsche mensch! die u zo eerlyk aan quaarnt biên.

MANRIQUES.

Mevrouw, 'k verzoek noch eens, meld hoe gy wierd bedroogen,
 Op dat uw onschuld, en haar misdaad, blyken moogen.

KONINGIN.

Hebt gy wel zoo veel deugd, en hert, en dienst, voor my?
 Dat zoo myn onschuld bleek...

ANTONIA.

Vorstin, ontsla u vry
 Van op zyn deugd, of dienst, u zelve te verlaaten:
 Hy is nu niet gestelt, als om de deugd te haaren.
 Betrouw u op geen mensch, sterf liever onverhoord,

Als dat ze een nieuwe schuld verziëren uit elk woord.

KAREL.

Bevat uw brein noch niet, dat zy alleen maar loeren,
Om onder schyn van recht, haar boosheid uit te voeren!
Ja was 'er hoop, dat gy door myn bezwaarenis,
U redden zoud uit leed, dat u genaakende is,
'k Zou bidden, dat gy my de last alleen deed draagen,
Deeze ontrouw, zou myn ziel omhelzen met behaagen;
Want geen elende zal myn hart met droetheid slaan,
Als ik uw veiligheid daar door maar mach verstaan.

KONINGIN

Ach Prins! kan ik uw ziel van eenig quaad betichten,
Of doe ik niet met een myn eedele onschuld zwichten?
'k Leed liever 't grootste quaad, als dat ik hooren zou,
Dat myn flauwhertigheid verried uw eer en trouw:
Maar, of misschien de Vorst, noch eindlyk wierd bewoogen,
Zoo laat my, eenmaal noch, na uw verzoening poogen.
Het zy gy dan myn woord weêr omzet na uw zin,
Of met oprechtheid dient uw Vorst, en zyn Vorstin,
Of een van beyen, na u 't inzicht aan komt maanen;
'k Betuig, heer Graaf, u by myn biggelende traanen,
Dat ik de waarheid spreek, vrouw Anna ried my aan,
De Koning, zeit zy, heeft dien voorslag zelf gedaan
Aan haar gemaal, dat ik de Prins zou gaan beweegen
Tot ootmoed, wyl de Vorst was tot zyn zoen geneegen;
Dit deede ik, dit 's alleen de schyn van myne schuld:
Nu wil ik, dat gy toch den Koning bidden zult,
Of ik dat voordeel, van zyn goedheid, mach verkrygen,
Dat ik, in zyn gezicht, haar verder mach betygen.

ANTONIA.

Met wat beloften zyt gy tot dit stuk gebracht?
Wat dwang, wat inzicht, heeft u woord, en ziel verkracht?

KAREL.

Van andre dorft ik dit, maar niet van u, vermoeden.
Wat deede ik, dat uw haat dus heimelyk kon voeden?

MANRIQUES.

Vorstin, 'k zal uw gemaal berichten van uw zin.

FRESNEDA.

'k Beveel, heer Graaf, u hoog, om my, de Koningin
In alles trouw te zyn.

MANRIQUES.

Ook de uitslag zal u leeren,
Dat wy uw hoog gebod, gelyk gewettigt, eeren.
Vrouw Anna klaagt, dat gy haar dwongt met u te gaan,
En dat zy, u ten dienst, heeft aan de deur gestaan.

KONINGIN.

Zy quam niet in de zaal, om dat de Prins haar kende,
Dit weet ik nu, en dat met haar, al myn elende
Besteeken is, zy deed dat ik nu boeten zal.

MANRIQUES.

Mevrouw, 'k zal uw gemaal ontvouwen dit geval.

KONINGIN.

Sta, noch een woord, heer Graaf, doe ook de Koning weeten,
Dat ik met de uiterste angst, heb deeze dag versleeten,
Om dat myn vrucht gevoelt het hertzeer dat ik ly.

MANRIQUES.

Ik ga met uw verlof.

KONINGIN.

Voor alles, voegt 'er by,
Dat ik hem bid, noch eens de vrindschap te gedenken,
Die ik, zoo mildelyk, quam aan zyn liefde schenken,
Toen 't lot voor 's Konings zoon, aan my de Koning gaf.
Ik stond, om zyne trouw, Prins Karels huw'lyk af.

MANRIQUES.

'k Zal hem de boodschap doen.

KONINGIN.

Voor 't laatste zult gy vraagen
Waarom hy myn gesprek, noch byzyn wil verdraagen?
Noch zult gy....

MANRIQUES,

Wat Mevrouw?

KONINGIN.

Heer Graaf, ik weet het niet
Myn zinnen dwar'len half, in 't onverwacht verdriet.

ANTONIA

Zet zulken bange taal uw hairen niet te bergen?
Hoe kunt gy uw gemoed de goddeloosheid vergen,
Van die verleege ziel te doemen, zonder schuld?

KAREL.

Is 't niet genoeg dat gy uw Prins verdelgen zult?
En klimmen, door zyn val, in hooge waardigheden?
Of kunt gy, zonder haar, my niet ter neder treden?
Dat uwe boosheid zich vernoege met myn bloed.
Maar, eervergeete mensch, hoe heb ik u begroet
Met alle minlykheid, eer ik noch kon ontdekken,
Dat gy, de sterkste hand, tot myn bedern, zoud strekken.
Wat ik voor andere verburg, in deeze borst,
Heb ik aan u ontdekt. Spreek Lerma, spreek, hoe dorst
Uw onbeschaamtheid hier voor myn gezicht verschynen?
Of komt gy uw gezicht eens koest 'ren in myn pynen?
Ik sterf van ongeduld, foei, dat ik u moet zien,
En my niet wreken mag, wilt uyt myn oogen vliên.

KONINGIN.

Ach Graaf!...

MANRIQUES.

Wees maar gerust, ik zal 't zoo zien te maaken,
Dat gy, gelyk myn Vorst, zult tot uw oogwit raaken.

Manriques binnen.

Vierde tooneel.

KONINGIN, KAREL, FRESNEDA, ANTONIA, VASQUES.

ANTONIA.

MEvrouw, ik ben bedroeft, dat gy my hield verdacht,
Als had ik 't oor geleent aan 's Graven minneklagt
Gy kent myn deugd te wel, om my dit op te strylen.

KONINGIN.

Ik vrees voor ieder, en wil my voor ieder myen.

KAREL.

De valsheid leeft, zoo lang die bloedboode adem haalt.
Daar gaat hy, die in 't hart alreê nu zeegepraalt.
Ach! moet ik alle smaad, myn Koningin, dan dulden!
Wat helpt het, dat de Staat van Braband my quam hulden,
Voor de eerste tot de Kroon, op 't Koninglyk verzoek!
Nu ik de slag niet kan ontvlugten, die de vloek
Van Vaders haat my brengt!

KONINGIN.

Ach Prins! al deeze elende
Komt uit de misslag, dat ik Anna niet recht kende.

ANTONIA.

Die halfgeblinde weet zeer listig haar gebrek
Tontveinzen, met een zyde of een fluweel verdek
Van hulsel, dat zy na haar kleeding doet verand'ren.

KAREL.

Maar, met noch grooter konst, de Koning op te schrand'ren
Tot bloedtwist, en geweld: noch werd zy aangestookt
Door ieder, die op my het hart van wraakzucht kookt.

KONINGIN.

Is Anna zoo vol list? myn al te licht vertrouwen,
Zal u, maar my noch meer, om uwe last, berouwen.

KAREL.

Als 't u maar niet bezwaarde, al bracht het my in druk,
Ik zou 't omhelzen, als een wenschelyk geluk:
Want wyl ik de oorzaak ben van uw onschuldig lyen,
Verlang ik ook, u voor alle onheil te bevryen.

ANTONIA.

Schep moed: die boven leeft, en alles kan voorzien,
Zal, zich erbarmende, ons noch eenmaal uitkomst biên.

KONINGIN.

Fresneda, laat ons toe, den adem wat te haalen.
Lei ons in 's Princen, of een van de stilste zaalen.

FRESNEDA.

't Is best, ik hoor ook volk, en wil met myn gebeên,
U helpen.

KAREL.

Ach Vorstin! wat hebt gy al geleên!

KONINGIN.

Verzorgme een weinig wyn, ik voel myn leeden beeven.

FRESNEDA.

Myn dienst, en trouw, zal u in geen geval begeeven.

binnen.

Vyfde tooneel.

KONING, RODRIGO, FIGUEROA, SPINOSA.

RODRIGO.

'k HEb niet als wreev'ligheid in al haar doen gemerkt.

SPINOSA.

Ik niet, als 't geen my van haar misdaad meêr vesterkt.

FIGUEROA.

Zy weet niet voor haar schuld, als heevig uit te vaaren:
Haar zelf onschuldig, en elk schuldig te verklaaren.

KONING.

'k Had al gehoopt, dat haar of vreeze, of liefde noch
Geraakt zou hebben.

SPINOSA.

Neen, zy roept van list, bedrog,
Verraad, en schelmery.

KONING.

Ging 't dreigen haar ter harten?

SPINOSA.

Geensints, zy durft uw wraak, zelf tot de dood toe, tarten.
Verspreekt, en scheldt, en vloekt uw hooge mogentheid.
Zy weigert stout, uw wil, haar heuslyk voorgeleit.
Bespot uw grampschap, en begrimlacht het begrauwen.
Durft, op een onzacht woord, met tien te rugge snaauwen.
Wy baden, dat zy maar de goedheid hebben zou

Van u te bidden om genade, als zynde uw vrouw;
 Maar, tot ons aller leet, daar is niet meê gewonnen.
 Wy hebben Lerma.... maar die zal 't verhaalen konnen.

Sesde tooneel.

MANRIQUES, KONING, RODRIGO, FIGUEROA, SPINOSA.

MANRIQUES.

IK heb; doorluchte Vorst, verschuldigt aan myn plicht,
 Myn boodschap wel, maar niet 't gewenschte werk, verricht.

KONING.

Wat heeft zy voorgewent, om de ontrouw te verschoonen?

MANRIQUES.

Niet, als zich onverschrikt, en onverzet'lyk toonen.

KONING.

Wat is 'er van 't bedrog?

MANRIQUES.

Een zotte beuzeling,
 Uit nood gevonden, daar ik zelve haar in ving.
 Zy klaagt, vrouw Anna heeft haar weeten daar te leijen,
 Met hoop van Karels zoen, te werken met haar beijen,
 Een uitvlucht, daar men haaft haar misdaad in kan zien.

SPINOSA.

Zy poogt van alle zyde, u wederstand te biên.

MANRIQUES.

Ik was beschaamt, wanneer ik weder zou vertrekken,
 Zoo was zy van het spoor; maar om de schuld te dekken,
 Verzweeg zy noch quanswys, veel zaaken van gewicht:
 Daar ze alles, wat zy kon met zeggen, had verricht.
 Uw biegtvaâr onderging haar met veel zachte woorden;
 Maar 't was of zy dien heer, met woorden zou vermoorden.
 Voer uit als raazende, en beraamde stal noch maat,
 Het is my leet, de Vorst ziet hoe 't geschaapen staat.

KONING.

Ik zie 't met droefheid aan.

FIGUEROA.

Dat heeft gegronde reeden.

SPINOSA.

Gy kunt, met voordeel, daar geen gunst meer aan besteeden.

KONING.

Ik sta verstelt, en weet voor my geen uitweg meer.

SPINOSA.

't Is ver genoeg gewaagt, uw Kroon, en Kerk, en eer:
't Is tyd eens af te staan van sammelen en marren,
De knoop te breeken, die niet mogelyk is te ontwarren.

KONING.

Hoe hield zich Karel?

MANRIQUES.

Als de zee: te met was 't bloed
Aan 't ebben, en te met aan 't zwellen als een vloed,
Die met een spring by wind en vollen maan gedreeven,
Door zyn geweld, het al doet sidderen en beeven.
't Was niet als haat en wrok, daar hy zich heesch aan kreet,
Het minste een schelmstuk, dat hy u, ô Vorst! verweet.
Ik sprak maar van ter zy van zyn onrustig leeven:
Toen wenschte hy, als dol, den doodsteek my te geeven;
Beloofde, dreigde, en zwoer, zoo lang hy leefde, my
Betaalt te zetten al myn doen, vol schelmery.

KONING.

Toen gy nu scheidt?

MANRIQUES.

Deed hy niet het minste teeken
Van eerbewys, begeerde ook niet een woord te spreken;
Maar kaauwde tong, en lip, en zach gelyk een stier.

KONING.

Verzocht hy niets van my?

MANRIQUES.

Hy is te trots, te fier,
Te boos daar toe: 'k geloof, zy hebben zich verzworen
Geen stip van misdaad, of bekentenis te hooren:
Want als ik daar van sprak, wierd ik met kracht gestuit.

KONING.

Zoo heeft dan alle hoop van zulk een voorstel uit?
 Welaan, ik zal myn hart, schoon week van aart, verkloeken,
 En kort na midd'len tot een veilige uitkomst zoeken.
 'k Ben lang, en al te lang, van zyne trots gehoont:
 'k Heb 't schand'lyk misbedryf, uit teedre zucht, verschoont,
 Getwist in myn gemoed met kracht my zelf weërsprooken.
 Nu zal ik myn gezach, eer 't verder werd verbrooken,
 Herstellen: 'k neem ook voor, 't moet tot 's Ryx best geschiên,
 Van deeze uur af myn zoon noit gunstig aan te zien.

SPINOSA.

De hemel wil met kracht uw Majesteit versterken,
 Om 't loflyk opstel, toch volstandig uit te werken.
 Dan zult gy uw gebied, de Kerk, en 't gantsche hof,
 Zich zien vermaaken in uw onwaardeerb're lof.
 Dan zal uw kruin de Kroon, de straf uw Staf bewaaren,
 En, met uw heldenaart, uw daaden evenaaren.

KONING.

Wat is myn ziel bedroeft, in 't deerlyk ongeluk!
 Myn Welstand eischt, dat ik zyn boosheid onderdruk;
 Maar 't hart vol liefde deinst, en wil alle oogenblikken
 De zaaken, afgedaan, weêr nazien, weêr herschikken.

SPINOSA.

De Koning maak besluit, wyl 's Ryks behoudenis
 Nu noch te redden, en reeds lang verwaarloost is.

KONING.

'k Beken myn zwakheid, en natuurlyk onvermoogen.

SPINOSA.

Het recht moet meester zyn, maar niet het mededoogen.

KONING.

Spinosa, en gy Graaf, brengt eens de Koningin
 Al stil in haar vertrek, en komt dan daatlyk in
 Myn slaapzaal. Feria, gy zult het my doen weeten,
 Wanneer de heeren zich hier hebben in gequeeten.

Spinosa, Manriques en Figueroa binnen.

Seevende tooneel.*KONING, RODRIGO.***KONING.**

DE prang van myn gemoed, dwingt my met u, myn vriend,
Eens raad te pleegen, wat nu best bearbeid dient;
Des zal ik u, als 't waard, myn open borst betrouwen.

RODRIGO.

Ik toonen, dat de Vorst my voor getrouw mach houwen.

KONING.

Myn machtige gebied, en Vorstelyk gezach,
Moet grondvest krygen, en vervalt vast, dag op dag.
Wat raad, hoe zal ik my en 't Ryk te vrede stellen?

RODRIGO.

Wilt gy voor altyd dan uw ziel met onrust quellen?
Gy moet u van uw zoon, en zorg gelyk ontslaan.
Wat helpt de beste raad, die niet werd onderstaan?

KONING.

'k Heb 't opperveldheers ampt, in 't hert, u opgedraagen;
Maar had u hier van noode, en gy zult noit beklagen,
Rodrigo, dat ik u niet eer gevordert heb,
Gy zult, na 't redden van 't ineengewarde web,
U zien, tot dankbaarheid, met gunsten overlaaden;
En in verkiezing van gewenschte grootheid baaden.
Maar zeg eens, wie ten hoof my recht is toegedaan.

RODRIGO.

Graaf Lerma is van trouw, waar op gy vast moogt gaan.
Spinosa, meer geleert in ketters te verbranden,
Als in 't bestieren van zyn driften, en uw landen,
Schreeuwt uit gewoonte, en om zich zelve dienst te doen,
Dat zich de Koning met de Ryksprins niet verzoen.
Fresneda weet heel wel, al wat hy ziet, te ontveinzen.
Den Hartoog Feria, die altyd tracht te deinzen,
Heb ik met kracht veel vrees gebannen uit het hoofd.

KONING.

Verneemt gy dat ten hoof ook iemand wel geloofd
Dat ik de val verhaast, die myne ziel wil keeren?

RODRIGO.

O ja! daar zyn 'er wel, maar laat u dat niet deeren,
Het denk vry ieder een, daar 's niemand die de val,
Uit vreez van zelf verplet te worden, stutten zal.
Elk moet hier voor zich zien, ten hoof is elk voor eigen:
En 't volk weet niet als 't oor na de oppermacht te neigen.
Of op de nagalm, van de Kerkwet, toe te treên,
En deeze leert, geen Vorst te quellen om 't gemeen.

KONING.

Ik merk wel met wat vuur haar haat werd voortgedreeven,
Al had ik niets op hem, hy raakt om haar om 't leeven:
Dan 't is zoo zeer niet uit genegenheid tot my,
Als om de wasdom van haar trotze heerschappy.
Zy poogen myn gezach, in 't aangezicht, te vliegen;
Maar 'k zal, terwyl zy my mistrouwen, haar bedriegen.
En eer haar hinderlaag, en aanslag, my verschalkt,
Bezorgen, dat zy haar, en niet myn naam, beswalkt.

RODRIGO.

De dood van Karel kan, en moet uw hart verlichten.

KONING.

Maar zou veel vrinden zulk een strafheid niet ontstichten,
En Bondgeburen doen vervallen van haar trouw?

RODRIGO.

Wie mengt zich graag in twist van vader, zoon, en vrouw?
Als gy u van die last, maar veilig vond ontslaagen,
Mocht elk na de oorzaak wel vry gissen, raaden, vraagen.

KONING.

Ik vreez voor zwaarigheid, men staake best het werk.

RODRIGO.

Indien gy 't goet vind, 'k maak my voor den uitslag sterk.

KONING.

Uw kloek beleid beneemt my veel bekommelingen;
Maar dat wy eerst de Prins noch eenmaal hooren gingen.

RODRIGO.

't Is wel: maar 'k vrees dat hy u zo bejeeg'nen zal,
 Dat gy, flauwmoedig, niet zult zien het ongeval,
 Daar uw toegeeflyk heid 's Ryks welvaart in doet koomen.

KONING.

Het zal geen nood doen hem, die 'k altyd heb te schroomen,
 Zal ik eens teugelen: 'k heb al te hoog gevoert
 Een nazaad die vol vuur, aan alle kanten loert,
 Om maar een vinger in 't bewind van 't Ryk te dringen,
 En dan met 't gantsche lyf my op den hals te springen.
 De teed're zucht, die my als Vader heeft verleit,
 Zal ik veranderen, als Vorst, in strengigheid:
 't Is lang genoeg geleefd in duchten, en bezwaaren,
 'k Wil dat gy, of hy my onheusch mogt teegenvaaren,
 Een zwarte roukoets, muts, en sleepend boovenkleed,
 Ook een behangzel, heel bedektlyk maakt gereed,
 Dat op een wenk, of woord, zyn zaal in 't zwart kan steeken.
 Zoo naar een toestel zal hem dienen voor een teeken,
 Dat ik hem myne gunst, en meer, ontrekken wil:
 Maar zeg dit niemand van de hovelingen.... stil!
 Graaf Lerma nadert ons: ik zal u straks wel zeggen,
 Hoe 'k al de zaaken met myn zoon meen aan te leggen.

Achste tooneel.

MANRIQUES, KONING, RODRIGO.

MANRIQUES.

DE Vorst vergeef het ons, daar is niet wel verstaan,
 Of Feria met ons in 's Princen zaal zal gaan,
 Dan of hy buiten zal verwachten, tot wy scheyen.

KONING.

Gy en Spinosa zult de Koningin geleyen,
 Hy my de boodschap doen, als gy vertrokken zyt.
 Myn lyfwacht! dat zich elk in myn beveelen quyt.

De Koning met zyn lyfwacht binnen.

Neegende tooneel.

RODRIGO, MANRIQUES.

RODRIGO.

't GAat noch al wel, myn vrind: nu moet men 't werk besteeken.

MANRIQUES.

Myn beuzelboodschap was alleen om u te spreken.

RODRIGO.

Ik merkte 't, en misschien de Koning merkte 't ook.

't Was of hy willens niet de vonk der aanslag rook.

Gy schud het hoofd hoe is 't?

MANRIQUES.

Myn hart werd toegeneepen.

Ach! had ik noit gemint! wy dit niet aangegreepen!

Onze aanslag, en myn min zyn teegen een gekant.

Voer ik den toeleg uit, zoo werd myn minnebrand

De weedergloed ontzeit: volhard ik in het minnen,

Zoo zal ik noit 't geluk van hooger Ryksampt winnen.

Ach liefde! ach hoop op staat! wie van u beide kan

Ik bannen uit myn ziel?

RODRIGO.

Zyn dit nu woorden van

Een edelmoedig Graaf? van Lerma? die voor deezen

Het werk alleen zou doen, alleenig niet zou vreezen?

MANRIQUES.

Antonia begeert dat de aanslag werd gestaakt.

RODRIGO.

En gy herdenkt niet eens, hoe ver wy zyn geraakt?

MANRIQUES.

Zy zal my haare min, indien ik voortga, weig'ren.

RODRIGO.

Gy moet die laffe drift, met reden, oversteig'ren.

MANRIQUES.

Zoo mis ik haare gunst.

RODRIGO.

Voldoet gy dus haar zin,
 Zoo missen wy ons wit, ons leeven gy haar min.
 Het hof, de Koning zelf, zal, laten wy 't nu steeken,
 Zich van die blooheid, en met recht en reeden, wreeken.
 Zoo ook Antonia u waarlyk liefde draagt,
 Is 't billyk dat zy 't al, om uwe vordring, waagt.
 Of is 't maar min in schyn, of heeft zy meerder krachten,
 En kan zy wat zy wil, of lieven, of verachten?

MANRIQUES.

Zy mint de Koningin.

RODRIGO.

U, hoop ik immers, meêr.

MANRIQUES.

Zy wil haar plicht voldoen.

RODRIGO.

Die wyst haar tot uw eer
 En liefde, ey schep toch moed, zy zal u niet verlaten;
 Maar, na 't volvoerde werk, zelf haare zwakheid haaten.

MANRIQUES.

Welaan, ik waag myn min, daar ik myn staat vergroot.

RODRIGO.

Die zult gy beide zien vol glans, na Karels dood.

MANRIQUES.

Maar nu, wat middel om de zeegen eens te stryken?
 Wat list is zo doorwrocht, die zelf geen schyn laat blyken,
 Van 't voorgenoome stuk? de Vorst, het volk, het hof,
 Heeft duizend vonden, om te wroeten in een stof,
 Die haar ter herte gaat, en kan 't geheim licht vinden.

RODRIGO.

Verban onnutte zorg, getrouwste myner vrinden.
 De Koning wil zyn dood, het volk begrypt dat niet,
 Ten hoof schuwt elk, daar hy geen voordeel in en ziet.
 Gy zult van daag de Prins, zyn leeven, eer, en staaten,
 Een kostelyke buit, ons zien in handen laten.

MANRIQUES.

Maar heeft de Koning zelf zyn dood alreeds bestemt?

RODRIGO.

Tot noch toe niet, maar 't hart, van hoop, en vreez beklemt,
Liet in het weezen meer, als in zyn woorden, blyken,
Dat Karels dood, hem vreez, en zorg, van't hart kon stryken.
Wy moeten op die schyn, het stuk niet laten staan,
't Zal zeekerst gaan, dat door ons beide werd gedaan.

MANRIQUES.

Zoo is 't.

RODRIGO.

Een kort beraad kan nu de zaak doen enden.

MANRIQUES.

Zeg maar, na welk een kant gy 't goedvind heên te wenden.
Wanneer, en hoe, en waar, volvoert men 't groote werk?

RODRIGO.

Zoo daat'lyk, met vergift, in zyn vertrek.

MANRIQUES.

Ik merk
Uw rustig overleg, hoe zal men 't reed doen maaken?
Hoe 't stellen, om 't met schyn, te doen by hem geraaken?

RODRIGO.

Men neeme een dienaar, die, gelyk een Arts gekleet,
Een drank hem breng, en niets van al den handel weet.

MANRIQUES.

Maar of hy 't uitbracht, en....

RODRIGO.

Dat moet men niet gehengen;
Maar om bedekt te zyn, hem om het leeven brengen.

MANRIQUES.

Gy hebt het wel geschikt, stel alles na uw zin,
Myn trouw blyft u verplicht; maar zal de Koningin
Weêr werden in de gunst, van onzen Vorst, ontfangen?

RODRIGO.

Geensints, hy blyft, om haar bezwangertheid, wat hangen:
Of 't niet zal beter zyn, dat hy haar nu verschoont,

En, na een maand of drie, de zelve gunst betoont.

MANRIQUES.

't Werd tyd dat ik voor eerst Spinosa eens ga spreken,
Ook met Fresneda, of daar weêr iets was besteeken.

RODRIGO.

Weest op uw hoede omtrent Fresneda: die moet niet
Meer weten, als dat hy een Arts by hem ontbied.

Binnen.

Vyfde bedryf.

Eerste tooneel.

KONINGIN, KAREL, FRESNEDA, ANTONIA, VASQUES.

KAREL.

HET ongeluk, Vorstin, heeft ons nu daar gedreeven,
Waar elk moet kiezen, niet, of zonder eer te leeven.
Dat dan onze eed'le ziel zich moedige in 't gevaar,
Men weigere, wyl zy geen schand kan lyen, haar
De veilige uittocht niet. Princes, ik kan wel sterven,
Gy 't leeven laten, om een eernaam te verwerven.

KONINGIN.

Doorluchte Prins, de storm die ons belooopen heeft,
Is niet te ont worstelen: zoo gy de dag beleeft
Van onze dood, zoo wilt onze onschuld elk betuigen.

ANTONIA.

Des Konings hart, door kunst noch krachten te verbuigen,
Zal my versmaaden, zoo ik voor uw eer iets doe,
Ik leg de Prins, ook u, niet als veel rampen toe.

FRESNEDA.

Nu hoop op 's Konings gunst: 'k zie Lerma herwaarts treden,
En heer Spinosa ook des Graven zy bekleeden.

Tweede tooneel.

MANRIQUES, SPINOSA, KONINGIN, KAREL, FRESNEDA, ANTONIA, VASQUES, STAATJUFFERS.

FRESNEDA.
HOe gaat het?

Stil tegen elkander.

SPINOSA.
Alles wel.

MANRIQUES.
Indien 't haar Majesteit
Gelieft, zy neem haar rust, en volle vryigheid.
Wy hebben last, haar in haar kamer te geleyen.

KAREL.
Vaar wel, doorluchte Vrouw: gy gaat voor altyd scheyen:
Toon u dan moedig, en getroost in deeze nood.
Ik vreez....

KONINGIN.
De vreez heeft uit, ik reeken u al dood.

FRESNEDA.
Mevrouw, stel u te vreên: in bittre tegenspoeden,
Wil de angst, de ontstelde ziel het quaatste doen vermoeden.

KAREL.
Vaar wel beny de deugd: vaar wel, vervolgte vrouw,
Geschonden in uw naam, standvastig in uw trouw.

KONINGIN.
Deeze onvermydelyke en onverdiende slaagen,
Kan ik, zyt gy maar kloek, wien 't herder treft, verdraagen.

KAREL.
Terwyl de strengheid van 's lands eerbaare ommegang,
Niet toelaat, dat ik zelf, een afscheitkus ontfang,
Zoo kus ik uwe deugd met nedrige gedachten,
En zal met achting, dat Vaar wel, weêrom verwachten.
Maar gy die lachen kunt, nu gy ons weenen ziet,

Verlustigt vry uw hert, in dit benaauwt verdriet,
 En roemt, dat uwe list, een schelmstuk heeft verzonnen,
 Dat ook geen Konings zoon, hoe vroom, zal keeren konnen,
 't Is nu uw beurt, en schoon ik moog'lyk sterven moet,
 Myn deugdelyke naam zal leeven, hoe gy wroet.

MANRIQUES.

Uw Hoogheid kan zich wel van al myn doen beklagen;
 Maar ik best weeten, hoe myn hert zich heeft gedraagen.

KAREL

Gelyk 't een hoveling, een vorstevleijer voegt,
 In eige voordeel, en elks nadeel wel vernoegt.
 Ik heb u voor geen slaaf van 't los geluk versleeten,
 Ik hield u voor een man, van eer en goed geweeten.

FRESNEDA.

De Heeren doen te met....

KAREL.

't Geen Heeren niet en past.

SPINOSA.

Mevrouw, 't gelieve u meê te gaan, uit 's Konings last.

KAREL.

Ga heen Vorstin, ga heen, 't moet eindlyk toch zoo weezen,
 Ontmoet de wreede Vorst, ga sterven zonder vreezen.

KONINGIN.

'k Vrees voor myn sterven niet, maar't storten van uw bloed.

KAREL.

Ach! mocht ik u daar door verlossen uit de gloed,
 Van 's Konings grimmigheid, ik zou 't zoo blydlyk geeven,
 Als ik u wensch vernoegt, in welvaart, te zien leeven;
 Maar tot die zeegen laat de hemel my geen hoop.
 Ik zie geen uitkomst, waar ik met gedachten loop,
 Als deeze, dat de dood u van al 't wreede lyen,
 Eerlang, of wel aanstonds, zal redden, en bevryen.

KONINGIN.

Een dubb'le droefheid, tast met schrik myn zwakheid aan,
 'k Moet weg om niet te zien, wat u werd aangedaan,
 Gy twyflen, of ik leef, of 't leven quam te derven.

SPINOSA.

Haar Majesteit breek af.

KONINGIN.

Zal dan de Prins hier sterven?
Zegt my uw last geheel, waar brengt gy my nu heen?

ANTONIA.

Mevrouw, ik bid u stut uw klachten en geweën.
Gy zult u zelve, en meest de droeve Prins, ontstellen.
En gy ontaarde mensch....

MANRIQUES.

Wilt my niet verder quellen,
Antonia, ik zweer.....

ANTONIA.

Ik pas niet op dat woord.

FRESNEDA.

Heer Graaf, hoor alles aan, als of gy 't niet en hoort.
Uw wysheid moet die tong, door drift aan 't overzieden,
Ook is het maar een vrouw, met heusheid antwoord bieden.

MANRIQUES.

Zoo zal ik, wat zy ook myn naam, en dienst misdoet.

FRENESDA.

Gy weet hoe zich een man van eeren dtagen moet.

KAREL.

Voor 't laast, vergeef aan myn genegentheit, uw lyen;
Ik voelde noit myn ziel van vuile lust bestryen,
Maar, zoo 't een misdad is, dat ik u heb geroemt,
Om uwe deugd, zoo ik tot sterven werd gedoemt,
Om dat ik heusheid, van uw waarde heb genooten,
Zoo 't recht is my uit staat, en leeven te verstooten;
Om dat ik als een Prins, tot grootheid opgebracht,
Ook wenschte een proef te doen van hoog beleid, en kracht;
Zoo heb ik veel misdaan, en werd met recht verweezen:
Maar kan myn vonnis wel met vreugd bezien, en leezen.
Myn yver, noch de gunst die gy aan my besteet,
Hoe ook myn Vader wrokt, doet bed noch Rykstroon leet.
Maar onschuld helpt hier niet, 't is met my omgekomen.

KONINGIN.

Een boosheid, door geen kracht van reeden in te toomen,
 Een wreedheid, daar noit hof een wederga toe zach,
 Wil dat gy sterft: ik ga, om 't niet te zien, ach! ach!
 Ik wenschte u, mocht het zyn, myn diensten op te draagen.

KAREL.

Vorstin, ik offerde aan uw eerlyk welbehaagen,
 Altyd myn dienst, en hart: toch nu ook de onmacht my
 Verbied die plicht te doen, terwyl de tyranny
 Van een ontaarde Vorst, die ik moet Vader noemen,
 My kerkert in zyn hof, en dreigt ter dood te doemen;
 Zoo druk in u geheug, standvaste Koningin,
 Dat u myn hart bedankt, voor uwe kuische min,
 En vrindschap, eerlyk by uwe ommegang genooten;
 Dat ik onschuldig ben, van alle heil verstooten;
 Dat ik die Karel ben, die 's Vaders bed, en troon,
 Geeert heb, als betaamt een hooggeboore zoon.
 Dat ik... Neen, hou my maar in heiliger gedachten.

KONINGIN.

Ach Prins, hou op! ontzie myne afgematte krachten.
 De hemel geef u troost: ik kan, ik kan niet meer.
 Sterf, zoo gy sterven moet, gedachtig aan uw eer.

ANTONIA.

Ach my! zy sterft!

MANRIQUES.

Laat ons haar in haar kamer brengen.

Koningin, Antonia, Manriques, en Spinosa binnen.

Derde tooneel.

KAREL, FRESNEDA, VASQUES.

KAREL.

Een droefheid al te groot, wil geen geweene gehengen.
 Fresneda, sta my by: ik heb geen kracht genoeg.
 Ik stik in zuchten, daar ik bang om aamtucht zwoeg.
 Gaat dan die kuische ziel, ter flachtbank van de boosheid!

En lyd den heemel zulk een gruwel, en godloosheid!
Leeft dan myn Vaders lust alleen in myn verdriet?

FRESNEDA.

Heer Prins, verkrop uw leet, ziet gy uw Vader niet?

KAREL.

De Koningin is wech, wat zal van my nu worden?

Vierde tooneel.

KONING, RODRIGO, KAREL, FRESNEDA, VASQUES, PETTIEN, HOFWACHTERS.

KONING.

'k MOet uit u zelf, verstaan, wat reedenen u porden,
Om dus te vallen in myn eer, en kroon gezag?

KAREL.

Myn onschuld....

KONING.

Dat 's een woord, dat ik niet hooren mag,
Beken veel eer, hoe gy myn goedheid dorst misbruiken,
En myne ontzachlykheid, in schande, weg deed duiken.
Sla de oogten neêr, beschaamt, nu gy u uw Vader ziet,
Die gy lang uit uw hart, en graag uit 't Ryk verstiet:
Hoewel de heemel 't quaat, my door uw wrok beschooren,
Heeft elders heen gewent, en anders my bezwooren.
Is dit de dank, voor dat ik u op 't groote spoor
Van Vader, die my, by zyn leeven, Koning koor,
Ook, na uw Moeders dood, als Ryksprins in deed huldigen?

KAREL.

Heer Vader, om my dan, gy wilt het niet te ontschuldigen
Zoo bid ik, druk eens in uw Vorstelyk gemoed,
Dat ik, die voor u kniel, een deel ben van uw bloed.

KONING.

Wanneer zulk bloed my quelt, is 't raadzaam af te tappen.

KAREL.

Genaadig zyn, is de eerste in 's onders eigenschappen.

KONING.

Een kind dat ouders schent, verliest geboorterecht.

KAREL.

Ootmoedig zyn, heeft oit de felste haat beslecht.

KONING.

't Heeft geen verdienst noch recht, in die mishandelingen.

KAREL.

Wat wil myn Vader?

KONING.

U tot schuldbekennen dwingen.

KAREL.

Waar in?

KONING.

Hoe vraagt gy dit! of wout gy dat myn ziel,
 Hier toonde, hoe benaauwt, haar uwen wrevel viel?
 Neen, 'k zal die smaad en smart, met moed en kracht verduwen;
 Maar u zoo tuchtigen, dat zoonen zullen gruwen,
 Het vaderlyke hert te prangen op die voet.
 Rys op, 'k veracht de plicht, die gy verrader doet.
 Ik wil u steegheid, niet uw knie, voor my zien buigen.

KAREL

't Blyve eeuwig dan onnut myne onschuld te betuigen,
 O wreede! die met list uw eenig kind belaagt:
 't Recht zy myn wreeker, en dit lyen aangeklaagt.
 Voldoe uw staatzucht, die van bloode vrees be kroopen,
 Myn dood die noit de kroon wou voor een schelmstuk koopen.

RODRIGO.

Dit wedervaaren lag my zeekerlyk op 't hart.

KONING.

Trek uit zyn kleet, steekt hem, en deeze zaal, in 't zwart:
 Bekleed zyn ledekant, en kan hem 't leggen lusten,
 't Onwaardig lichaam mach hier op een bulster rusten.
 Wie hem gewoon is te bedienen, ga van hier.

KAREL.

'k Vervloek myn zwakheid, dat ik voor dit monster dier,
 Voor dien hoovaardigen myn kniën heb gebogen:

En gy gaat uit myn oog, die 't oor hem vult met logen.

KONING.

Myn hofwacht, neemt hem waar, en gy Fresneda blyf,
Druk diep in zyn gewis, het schandig misbedryf.

RODRIGO.

Hy mach met vloeken, gy moet met hem streng te straffen,
Uw ziel vereischte wraak, en volgenoegen schaffen.

De Koning, Rodr. en Figuer. Binnen.

Vyfde tooneel.

KAREL, FRESNEDA, PETTIEN, Hofwachters.

KAREL.

IN welk een oogenblik werd alles omgekeert!
Ben ik die Karel, eer als Ryksprins hier geëert!
Waar is het goud, dat op myn kleed'ren pleeg te blaaken?
Ik zie nu voor tapyt, de wand bedekt met laaken,
Wiens doffe verf my toont, dat noch een droever nacht,
Als deeze bange dag, my al werd togedacht.
Ach moeder! laat ik u in doodsche slaap versteuren,
Kom zie de elenden die uw Karels hart verscheuren.

FRESNEDA.

Draag met geduld, myn zoon, de wederwaardigheid
Van 't lot, en 's Konings hand u ditmaal opgeleit.

KAREL.

Vergramde hemel! hou eens op van my te drukken
Met zoo zieltreffende en onmeet'lyke ongelukken.
'k Ben myn gemoed geen heer, men wreekt zich van myn deugd,
En moord my teffens, in myn leeven, eer en vreugd.
De spyt bekruipt myn ziel, en al myn leden krimpen,
Daar ik het hofgezin, myn rampen zie beschimpen:
Hun dartle hoogmoed, op een wrede Koning stout,
Schreeuwt, als een hart van dorst, in 't waterlooze woud,
Na myn onnozel bloed. Ach! grootvaâr die zorg vuldig,
My met uw wysheid voede, uw naamgenoot, onschuldig

Aan echtbreuk, of verraad, moet sterven als een schelm.
 Kom leen my nu uw kracht, en gesp my in uw helm
 En harnas, 'k zal al 't heir van myn afgunstelingen,
 Myn wreede Vader zelf, alleenig gaan bespringen.
 Maar zacht, daar is de dood, hoe bleek ziet zy myn aan!
 Ik wil niet sterven. Hoe! zou Nederland vergaan,
 In bloed en vlam, daar 't volk met zachtheid is te leyen?
 Neen, denk niet dat ik vreez, om dat gy my ziet schreyen.
 'k Betreur het ongeval der jonge Koningin.
 Gy liegt, zy schonk my maar haar vrintschap, niet haar min.
 Zyt gy myn vrind, ô schelm! bedrieger, en verrader.
 Ten waar om u Princes, ik smeek te noit myn Vader.
 Is dan Graaf Posa, die myn vrind was, neêrgevelt?

FRESNEDA,

Ik bid dat gy uw ziel, zoo vinnig niet meer quelt:
 Begeef u wat tot rust.

KAREL.

Waar zal ik my begeeven!
 Ben ik in Arragon, tot Erf-prins niet verheeven?
 Heeft my geen Koningin geteelt, uit wettig bloed,
 Dat elk, in staat, in naam, my dus versmaaaden moet?

FRESNEDA.

Ga, bid de de Koning, dat hy iets laat toeberyen,
 Om 's Princen hersenen wat in de rust te leyen;
 Maar dat het daatelyk, heer Hooftman, toch geschied.

PETTIEN.

Ik zal niet draalen in het geen gy my gebied.

Pettien binnen.

Sesde tooneel.

KAREL, FRESNEDA, HOFWACHTERS.

FRESNEDA.

GY weet uw Vader heeft de brief, aan u geschreeven,
 Tot Alkala.

KAREL.

Die gaf my, half al dood, het leeven.

FRESNEDA.

Een brief, vol teekens van de gunst der Koningin
Tot u, geeft aan het hof bedenken van uw min.

KAREL.

Zou ik dat god'lyk schoon niet minnen? wat vermoogen,
Wat koelheid, voelt geen hette, op 't aanzien van haare oogen?
Wat stuursheld is zoo straf, die op haar zachte taal
Niet leenig werd? maar ach! die gaaven al te maal,
Zyn wech, en zy gedood, ik zie haar schaduw waaren,
Of is 't een voorboed die myn sterven komt verklaaren?
Kom langgewenschte dood, ik zal my in uw macht,
Door wien alleen, ik einde in al myn lyen wacht,
Te slaapen leggen; maar op dat geen grooter schanden
My nypen, zal ik zelf my redden uit de handen,
En klaauwen, van 't gebroed, dat na myn leeven staat.
Daar, dat 's de laatste smert die door myn boezem gaat.

FRESNEDA.

Wat gaat u aan, Heer Prins, wilt gy uw ziel verkorten?

KAREL.

'k Zal 't bloed zelf plengen, dat een ander uit wil storten.
Laat los myne armen, of 'k breek de uwe.

Hy rukt een deegen uit de scheede, om zich zelf te dooden, doch werd belet.

FRESNEDA.

Prins, hoe is 't?

KAREL.

Rodrigo, laat my los.

FRESNEDA.

't Zyn wachters, zoon gy mist.

KAREL.

Gaat uit myn kamer, voort, Spinosa wacht u buiten,
Met Feria, daar kunt gy van myn moord besluiten.

FRESNEDA.

Heer Prins, zie wie ik ben.

KAREL.

Fresneda, ach! de damp

Der droefheid die my treft, en de op wel myner ramp,
 Ontschroeft de hersenen, ô schuilplaats voor de booze!
 O hof vol moord, waar zal ik moed, en moederloose
 Myn toevlucht nemen, ach!

FRESNEDA.

Tot hem die boven leeft,
 Hy valt in zwaarder straf, die zyne roê weêrstreeft.

KAREL.

O schande! ô bitt're smert! waar werde ik heen gedreeven,
 Verwoede, kom, verlost ny van dit pynlyk leeven.
 Hoe stygt, hoe vliegt myn bloed door 't gantsche lichaam? heen!
 Wat zotte flauwheid dreef myne oogen tot geweent?
 Wat reeden is 'er als om vrolyk op te zingen.
 Ik zal het einde zien van al myn sukkelingen,
 En dit 's myn laatste.....

FRESNEDA.

Hoe, wat smoort zyn stem? hy slikt
 Zyn ring in, help! sta by!

Seevende tooneel.

MANRIQUES, RODRIGO, KAREL, FRESNEDA, PETTIEN, HOFWACHERS, een dienaar als een Arts gekleed.

MANRIQUES.

Hoe zyt gy dus verschrikt
 Fresneda?

FRESNEDA.

Ach! hy heeft zyn ring in 't lys gezwolgen.

RODRIGO.

Hou Prins! hoe dus verwoed?

FRESNEDA.

Zyn zinnen zyn verbolgen....

PETTIEN.

Heer Graaf, hier is de ring.

KAREL.

Verraaders die zoo vals,
Hier voor myn leeven zorgt, uw hart wenscht my om hals,
En niet in 't hof te zien.

RODRIGO.

Toen ik uw Vader melde,
Dat zyne tuchtiging, u jonge brein ontstelde,
Heeft hy deeze Arts belast, uw quaalen in 't begin
Te stutten, en in stilte....

KAREL.

Eerst moest de Koningin
De bitterheid des doods, nu ik het grondsap proeven
Van die vervloekte drank.

RODRIGO.

Gy moet u niet bedroeven,
Ik zweer u dat zy leeft.

KAREL.

Hoe sturfze? zeg my toch,
Was 't hart niet schriklyk bang?

RODRIGO.

Zy leeft.

KAREL.

Met dit bedrog
Meent gy myn onrust wat te vleyen, en te stillen;
Maar wie van u die dienst my zal bewyzen willen,
Dat hy my een verhaal, van haar verscheiding doet,
Dien zal ik danken, diep verschuldigt in 't gemoed.

MANRIQUES.

Zy is niet dood.

KAREL.

Wat zoekt myn bange hart te heulen,
En dienst te ontfangen, by deze afgezonde beulen!
Nu pynigt my al voort, geef hier de kelk, Vorstin,

Hy haalt haar Schildery uit zyn boezem.

Dit is uw beeltenis, en 't merk met welk een min,
Gy my, beloofde Bruid, beloofde haast te onthaalen;
Dit was een blyk van liefde, ik zal u nu betaalen,

Met 't waardste dat ik heb, myne onverdiende dood,
 Redde u, indien gy leeft, uit alle smert, en nood;
 Maar kuische Koningin! veellicht al uit het leeven,
 Ik zal, aan uwe geest, my zelf ten offer geeven.

FRESNEDA.

Het is een drank, die u zal rusten doen.

KAREL.

Verbloemt

't Vergif vry met dien naam, ik ben ter dood gedoemt.

Wel aan, ik zal de dood dan drinken,

Maar waant niet dat gy my bedriegt,

Noch dat myn moedig hart zou zinken,

Wyl 't zelf de dood in de armen vliegt.

Ik weet, dit zal een slaapdrunk weezen,

Een moorddrunk: nu weest niet beschaamt,

Ik zalze drinken zonder vreezen,

Gelyk 't een rustig Prins betaamt:

Een Prins, die zonder schuld moet sterven,

Om dat zyn Vaders heerschezucht, bang

Van eens de Spaansche Kroon te derven,

Verhaast zyn noodlooze ondergang;

Daar hy hem laat van 't hof beliegen,

Met minneschande, en Ryksverraad,

Zich al te roekloos laat bedriegen,

Van elk die myne grootheid haat.

Als maar myn leeven is verbrooken,

Acht hof, en Vorst, zyn vyand dood;

Maar 'k zie already myn moord gewrooken,

En hem ten hals toe in de nood.

Hy zie vol schrik, zyn trotze vlooten,

Verjaagt, verwonnen, en verbrand,

Op strand, en oevers, stukken stooten,

Of door een veege pest ontmant.

Hoe steeden, landen, Koningryken,

Zich schudden uit zyn slaafsgareel,

En hem voorvluchtig heen doen wyken,

In 't hof vol manslag en krakeel.
 Die wraak zal dan myn geest genieten,
 En ik, ten einde kracht, en lust,
 Breng, met dit mengsel in te gieten,
 Myn zuiv're ziel om hoog te rust.
 Nu kus ik u voor 't laatst, ô beeld! en myne daagen,
 Zien hier haar eind, in 't eind van uwe en myne plaagen.

MANRIQUES.

Uw Hoogheid is beducht, toch zonder minste reên,
 Dat in dit heilzaam vocht....

KAREL.

Geveinsde, gaat maar heên,
 Gy hebt het wit geraakt, voldoet uw hartsverlangen.
 Gaat nu de dank der moord, by 't vloekgespan ontvangen.
 Vertelt haar, met wat moed ik 't giftig mengsel dronk,
 Dat uw vervloekte hand, my voor een rustdrank schonk.

RODRIGO.

Uw ongeval is niet als bitter te beschreyen.

KAREL.

Ik merk, gy zoud gerust van hier niet kunnen schyen:
 Gy moet my worst'len zien, met de allerjongste nood,
 En tyding brengen van deeze uitslag, en myn dood:
 Uw boosheid koest're zich, in 't zien van deeze elenden,
 Uw staatzucht leere uit my, hoe schielyk 't rad kan wenden
 Van 's waerelds voorspoed, ach!

FRESNEDA.

Leg 't matte lyf wat neêr.

KAREL.

Neen, op dat schandbed niet.

FRESNEDA.

De slaap zal 't brein u weêr
 In stilte brengen.

KAREL.

Ach! ik voel myn lichaam beeven,
 Noch eens, noch eens, vaar wel, tot in het and're leeven.
 O zweemsel van die vrouw! wiens deugd'lyke ommevang

Ik roem, wiens kuische liefde ik danken zal, zo lang
Myn tong zich roeren kan, 't gezicht begeeft myne oogen,
De spraak myn stramme mond, en 't lichaam al 't vermogen.

MANRIQUES.

Men roep het hofgezin.

KAREL.

Ja roept de waereld vry,
Op dat elk weeten mach, dat ik onschuldig ly,
En nooit na Vaders bed, en Ryksstaf heb gedongen.
Myn stem werd met de ziel ten lichaame uitgedrongen.
Princes uw deugd, ach! ach!

FRESNEDA.

Hy sterft, wat gaat ons aan?

RODRIGO. tegen de Arts.

Ga wacht ons in 't vertrek, daar wy zyn uitgegaan.

MANRIQUES.

Hou dienaars, kamerwacht, men ga de Koning haalen.

Achste tooneel.

FIGUEROA, RODRIGO, MANRIQUES, FRESNEDA, PETTIEN, KONING.

FIGUEROA.

Wat yselyk geschreeuw vervult alom de zaalen?

MANRIQUES.

Op, edellieden, op!

KONING.

Hoe! Is het hof in noot?

RODRIGO.

Prins Karel....

KONING.

Wat is die?

FRESNEDA.

Helaas! hy legt hier door.

Neegende tooneel.

KONINGIN, ANTONIA, ANNA DE MENDOSA, KONING, RODRIGO, SPINOSA, FRESNEDA, FIGUEROA, MANRIQUES, PETTIEN, VASQUES, en eenige Hofftoet.

KONINGIN.

ACh hemel! wat ik zie, mach zulk een gruwel weezen!

FRESNEDA.

De zon zyns leevens duikt, die naauwlyks is gereezen.

KONINGIN.

Elendig Prins! had dan de boosheid geen ontzach?
 Geen meededoogen, daar u onschuld open lach?
 Wat bloedige arm is op uw boezem aangedrongen,
 En niet voor uwe deugd, van zelf, te rug gesprongen?
 Of wat vergift is u geschonken? dat zich niet
 Door reuk, of vuile smaak, voor af ontdekken liet?
 Ach deugdelyke ziel! de heemel zal u wreeken.

KONING,

My past het booven u, in klachten uit te breeken,
 Ik mis myn Karel, en myn Koninglyke kroon
 Zyn wettige erfgenaam, in myn geliefde zoon.
 'k Beken, myn gramschap wierd wat hevig voortgedreven,
 Die tucht kost my myn rust, en hem het jonge leeven.
 Myn Karel dood!

ANTONIA.

Ach my! wat heb ik onderstaan?
 Genade, myn Vorstin!

KONING.

Wat 's dit?

MANRIQUES.

Wat gaat u aan
 Antonia?

ANTONIA.

Myn Vorst, ik heb zoo veel misdreeven,
Dat ik niet denken durf, dat gy 't my kunt vergeeven.
Myn Koningin! ik ben geweeken van myn plicht.
Myn mond barst open, op dit schrikkelyk gezicht.

RODRIGO.

‘Heer Graaf, hoe zal dit gaan?

KONING.

Wilt ons uw misdaad zeggen.

ANTONIA.

'k Zal u den toeleg, van dit Treurspel, open leggen:
Ik ben, door min verplicht aan deezen Graaf, gevoert
Daar 's Princen val, en dood, beraadslaagt wierd....

MANRIQUES.

Is 't boert,
Of ernst, Gravin, of zyt gy in 't verstand geslaagen?

ANTONIA.

'k Herroep de liefde, die 'k u immer heb gedraagen.
Neen, wenk my niet, 'k herstel vergeete plicht, en trouw.
Ik heb, op 't aanstaan van Rodrigo, met zyn vrouw,
De Koningin misleit.

KONINGIN.

Ik schrik.

ANTONIA.

Haar voorgeloogen,
Indien Prins Karel, door haar raaden, wierd bewoogen,
Gena te vord'ren van de Koning, dat hem dan,
Uw gunst reeds was beloofd aan Eboli.

KONING.

Hoe kan
Ik myn getergde wraak....

RODRIGO.

Hoe, leent de Vorst zyne ooren
Aan dit verhaal?

ANTONIA.

Ik zal de Vorst noch meer doen hooren.

De Hartog Feria, Spinosa....

KONING.

'k Vat het al,
Gy snoode raadsluy, ach! in welk een ongeval
Brenge gy uw Koning! durft gy my met aanzien tergen.

KONINGIN.

Hoe kon uw hart zoo lang dit stuk voor my verbergen?

RODRIGO.

De Koning hoore ons eerst.

MANRIQUES.

Geloof't betichten niet
Voor gy ons schuldig vind.

FRESNEDA.

'Dat gy de zaal verliet.

tegen Rod. en Man.

KONING.

Geveinsde, die in schyn van voor myn staat te waaken,
U maar zocht meester van myn staat, en zoon te maaken.

ANTONIA.

Wat u geboodschapt is, was altyd vuil verdraait.

KONING.

Zoo ben ik met bedrog, en leugen en gepaait!
Ach! had ik op uw bede u zelve toch gesproken!
Verraders, die myn rust in Karel hebt verbrooken;
Ik zal my wreken van uw goddeloos beleid.

De Koning trekt den degen van Pettien, en vervolgt Rodr. Manr. Fig. en Fres.

FRESNEDA.

Men stut de Koning, in zyn groote oploopenheid.

Tiende tooneel.

KONINGIN, ANTONIA, SPINOSA, FRESNEDA.

KONINGIN.

ONtrouwe, welk een straf, kan voor uw misdaad boeten?

ANTONIA.

Ach! myn Vorstin! zie my geboogen aan uw voeten!

Myn overtuigde hart is uw genade onw aart,
Noch bid ik, toon aan my uwe ingeboorene aart.
Laat myn bekentenis, uw mededoogen winnen!

KONINGIN.

Ach my rampzaaligste van alle Koninginnen!
Een waan van overspel, en staatzucht, vol van list,
Zet dit beruchte hof, dus in een brand van twist.

UIT.